

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาหลักการ ทฤษฎี จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย และเป็นข้อมูลประกอบการศึกษาวิเคราะห์ อภิปรายผลการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดตามลำดับ ดังนี้

1. การบริหารโรงเรียน
 - 1.1 ความหมายของสถานศึกษาและโรงเรียน
 - 1.2 ความหมายของการบริหารโรงเรียน
 - 1.3 ความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา
 - 1.4 ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. การบริหารแบบมีส่วนร่วม
3. แนวคิดเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 3.1 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 3.2 การบริหารการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 3.3 การประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 3.4 มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
4. บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การบริหารโรงเรียน

1.1 ความหมายของสถานศึกษาและโรงเรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักนายกรัฐมนตรี 2545: 2) มาตรา 4 ได้ให้ความหมายของสถานศึกษา ไว้ว่า สถานศึกษา หมายความว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียน วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษาหรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือของเอกชนที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา

จันทรานี สวงนาม (2551: 121) กล่าวว่า สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่ เด็กที่มีอายุในเกณฑ์ตามพระราชบัญญัติและตามนโยบายของรัฐ โดยเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติที่สามารถทำให้ นโยบายของรัฐเห็นผลการปฏิบัติที่เป็นจริงขึ้น และมีหน่วยงานระดับสูงกว่าสถานศึกษารับผิดชอบร่วมกัน ทั้งในระดับกรม จังหวัด อำเภอ หรือระดับเขตการศึกษา ถึงแม้ว่าจะมีหน่วยงานหลายหน่วยงาน และหลายระดับรับผิดชอบร่วมกันในการจัดการศึกษา แต่สถานศึกษาถือว่าเป็นหน่วยงานที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นหน่วยปฏิบัติการ ผลของการจัดการศึกษาจะเกิดขึ้นที่สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ และมีส่วนรับผิดชอบอย่างใกล้ชิดต่อการศึกษาที่จะให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญ

สุรพันธ์ ชันต์ทอง (2533: 13) กล่าวว่า โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีฐานะเป็นสถาบันและเป็นองค์กรทางสังคม โรงเรียนเกิดขึ้นจากความต้อ งการ และความจำเป็นของสังคม เพื่อรับใช้และบริการสังคม (Service Organization) โรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการเตรียมเยาวชน ให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยเหตุนี้บทบาทของโรงเรียน จึงมีลักษณะคล้ายกับบทบาทของสถาบันครอบครัว หรือบ้าน ในอดีตครอบครัวหรือบ้านมีบทบาท ในการให้การศึกษอบรมเด็กและเยาวชน แต่ในปัจจุบันสถานภาพทางสังคม และเศรษฐกิจได้เปลี่ยนแปลงไป บ้านจึงให้การศึกษอบรมแก่เด็กและเยาวชนน้อยลง ดังนั้นโรงเรียนจึงมีความ จำเป็นต้องรับภาระเพิ่มขึ้น

สรุปความหมายของสถานศึกษา และโรงเรียน คือ หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาแก่เด็กตามพระราชบัญญัติและตามนโยบายของรัฐ ให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยโรงเรียนเป็นหน่วยงานที่เป็นส่วนย่อยของสถานศึกษา

1.2 ความหมายของการบริหารโรงเรียน

การบริหารโรงเรียน เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะช่วยให้ปัจจัยอื่น ๆ ในโรงเรียนทำงานได้ อย่างเป็นระเบียบเป็นระบบ การบริหารงานจะดำเนินไปด้วยดีไม่ว่าจะเป็นด้านการบริหารงาน วิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารโรงเรียนมีส่วนสำคัญมาก ในการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของการบริหารโรงเรียนไว้หลากหลายดังนี้

สุจิตรา เรืองวุฒิชนะพีช (2545: 7) กล่าวว่าการบริหารโรงเรียน หมายถึง การ ดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ จากบุคคลหลายฝ่าย ร่วมมือเพื่อให้การจัดการศึกษาของโรงเรียน

เป็นไปตามวัตถุประสงค์ตามที่รัฐกำหนดไว้โดยจะต้องพัฒนานักเรียนในทุกด้านตั้งแต่ ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ตลอดจนคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้นักเรียนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

อัมพร เลิศณรงค์ (2545: 7) กล่าวว่า การบริหารโรงเรียน หมายถึง การดำเนินการ การจัดการเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ จากบุคลากรหลายฝ่ายร่วมมือกัน เพื่อให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ตามที่รัฐกำหนดไว้โดยจะต้องพัฒนานักเรียนในทุกด้านตั้งแต่ ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ตลอดจนคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้นักเรียนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นงานบริหารการศึกษาในโรงเรียนจึงเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลและรับผิดชอบของหัวหน้าสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่บริหารภายในโรงเรียนเพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมาย

วิชาญ ศรีชาย (2546: 8) กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนหมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ที่บุคลากรร่วมกันวางแผนการดำเนินงานบริการทางการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนและสังคม

เกียรติยศ เอี่ยมองเอก (2546: 8) กล่าวว่า การบริหารโรงเรียน หมายถึงการบริหาร การศึกษาของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่จะส่งเสริมให้การบริหารงานโรงเรียนเกิดสัมฤทธิ์ผล มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ส่วนสำคัญ ได้แก่ คณะกรรมการ สถานศึกษา การบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานธุรการ การบริหารงาน กิจกรรมนักเรียน บริหารอาคารสถานที่ และบริหารงานความสัมพันธ์กับชุมชน

มงคล อินทรโชติ (2552: 43) การบริหารโรงเรียน หมายถึง กระบวนการที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้ร่วมกันปฏิบัติ เพื่อเป็นการพัฒนา กระบวนการทำงานให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่โรงเรียนตั้งไว้ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป เพื่อการพัฒนาศักยภาพของโรงเรียนและผลผลิตของโรงเรียน คือ นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาออกไปให้เป็นที่ยอมรับของสังคม

สรุปความหมายของการบริหารโรงเรียน หมายถึง การที่กลุ่มบุคคลร่วมกันวางแผนการดำเนินงานและให้บริการทางการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารภายใต้กรอบอำนาจของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนในทุกด้านตั้งแต่ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ตลอดจนคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้นักเรียนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.3 ความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา

ความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ในหมวดที่ 1 บททั่วไปเกี่ยวกับ ความมุ่งหมาย และหลักการ ได้กล่าวไว้ในมาตรา 6 ถึงมาตรา 9 ดังนี้ (สำนักนายกรัฐมนตรี 2545: 6 - 7)

มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อ อพัฒนาคคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากลตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้

- 1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
- 2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- 3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 9 การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักดังนี้

- 1) มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ
- 2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 3) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา ทุกระดับและประเภทการศึกษา
- 4) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาและการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
- 5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา

6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นๆ

สรุปความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ต้องการให้ประชาชนได้มีความรู้ขั้นพื้นฐานอย่างสมบูรณ์ โดยมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้ประชาชนรู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และพัฒนาการจัดการศึกษาไปในรูปของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เพื่อเป็นรากฐานที่ดีให้แก่สังคมส่วนรวม

1.4 ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 34 - 64) ได้แบ่งขอบข่ายและภารกิจการบริหารและการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1.4.1 การบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานหลัก หรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งกระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการโดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่ง จะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง ในการบริหารและการจัดการสามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ได้อย่างมีคุณภาพ และมีประสิทธิผล มีหลักการต่างๆ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 33)

วัตถุประสงค์

1) เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านวิชาการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น

2) เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้มาตรฐานและมีคุณภาพ สอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพภายใน เพื่อพัฒนาตนเอง และการประเมินจากหน่วยงานภายนอก

3) เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาการเรียนรู้ที่สนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีคุณภาพ และประสิทธิผล

4) เพื่อให้สถานศึกษาได้ประสานความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นๆ อย่างกว้างขวาง

ขอบข่ายและภารกิจ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้วางขอบข่ายภารกิจของการบริหารด้านงานวิชาการในสถานศึกษาไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 34 - 38)

1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1.1) ศึกษาวิเคราะห์ เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 สาระแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการของสังคมชุมชนและท้องถิ่น

1.2) วิเคราะห์ สภาพแวดล้อม และประเมินสถานภาพสถานศึกษา เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายรวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3) จัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่างๆที่กำหนดให้มีในหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยพยายามบูรณาการเนื้อหาสาระทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

1.4) นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และบริหารจัดการการใช้หลักสูตรให้เหมาะสม

1.5) นิเทศการใช้หลักสูตร

1.6) ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

1.7) ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม

2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

2.1) ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ตามสาระแต่ละหน่วยการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2) ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและ กิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา การเรียนรู้จาก ประสบการณ์จริงและการปฏิบัติจริง การส่งเสริมให้รักการอ่านและใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การ ผสมผสานความรู้ต่างๆให้สมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระกิจกรรม โดยจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อ การจัดกระบวนการเรียนรู้และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือเครือข่าย ผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่นมา มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม

2.3) จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระต่างๆ โดย เน้นการนิเทศที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตรเช่น นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาการ เรียนการสอนร่วมกันหรือแบบอื่นๆตามความเหมาะสม

2.4) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครู เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความ เหมาะสม

3) การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน

3.1) กำหนดระเบียบ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของ สถานศึกษา

3.2) ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผล และประเมินผลแต่ละรายวิชา ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3.3) ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผล และการประเมินผลการเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง จากกระบวนการ การปฏิบัติและผลงาน

3.4) จัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และผลการเรียน จากสถานศึกษาอื่น สถานประกอบการและอื่น ๆ ตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

3.5) พัฒนาเครื่องมือและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

- 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
 - 4.1) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย การบริหารการจัดการและและพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในภาพรวมของสถานศึกษา
 - 4.2) ส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ให้แก่กลุ่มการเรียนรู้
 - 4.3) ประสานความร่วมมือในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ตลอดจนการเผยแพร่ผลงานการวิจัยหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และงานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ หน่วยงาน และสถาบันอื่น
- 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
 - 5.1) ศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนการสอน และการบริหารงานวิชาการ
 - 5.2) ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอน
 - 5.3) จัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนางานด้านวิชาการ
 - 5.4) ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาและการใช้สื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนการสอน และการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ หน่วยงานและสถาบันอื่น
 - 5.5) การประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 6) การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้
 - 6.1) สำรวจแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ในเขตพื้นที่การศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียง
 - 6.2) จัดตั้งและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้แก่ครู สถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาในบริเวณใกล้เคียง
 - 6.3) จัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้รวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ และประสานความร่วมมือสถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในการจัดตั้ง ส่งเสริม พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ร่วมกัน
 - 6.4) ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น

7) การนิเทศการศึกษา

7.1) จัดระบบการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา

7.2) ดำเนินการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมกับสถานศึกษา

7.3) ประเมินผลการจัดระบบ และกระบวนการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา

7.4) ติดตาม ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนของสถานศึกษา

7.5) การแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ และประสบการณ์ การจัดระบบนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษากับสถานศึกษาอื่น หรือเครือข่ายการนิเทศการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา

8) การแนะแนวการศึกษา

8.1) จัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายในสถานศึกษา โดยเชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และกระบวนการการเรียนการสอน

8.2) ดำเนินการแนะแนวการศึกษา โดยความร่วมมือของครูทุกคนในสถานศึกษา

8.3) ติดตามและประเมินผลการจัดระบบและกระบวนการแนะแนวการศึกษาในสถานศึกษา

8.4) ประสานความร่วมมือ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์ด้านการแนะแนวการศึกษากับสถานศึกษา หรือเครือข่ายการแนะแนวภายในเขตพื้นที่การศึกษา

9) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

9.1) จัดระบบโครงสร้างองค์กร ให้รับรองการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

9.2) กำหนดเกณฑ์การประเมิน เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดของกระทรวง เป้าหมายความสำเร็จของเขตพื้นที่การศึกษา หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

9.3) วางแผนการพัฒนา คุณภาพการศึกษา ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา

9.4) ดำเนินการพัฒนาตามแผนและติดตามตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

9.5) ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นในการปรับปรุงและพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

9.6) ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา

9.7) ประสานงานกับสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษาในการประเมินสถานศึกษาเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

10) การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน

10.1) การศึกษา สำรวจความต้องการ สนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน

10.2) จัดให้ความรู้เสริมสร้างความคิดและเทคนิคทักษะทางวิชาการ เพื่อการพัฒนาทักษะวิชาชีพ และคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ท้องถิ่น

10.3) การส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชน ท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา และที่จัดโดยบุคคลครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

10.4) ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ระหว่างบุคคล ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น

11) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

11.1) ประสานความร่วมมือ ช่วยเหลือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาของรัฐ เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา ทั้งบริเวณใกล้เคียงภายในเขตพื้นที่การศึกษา ต่างเขตพื้นที่การศึกษา

11.2) สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

12) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวองค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

12.1) ดำรงและศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษา รวมทั้งความต้องการในการได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

12.2) ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาวิชาการและการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

12.3) จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

สรุปการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินการ จัดการเกี่ยวกับ การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน และการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น ทั้งนี้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โรงเรียน และชุมชนให้มีคุณภาพและมีประสิทธิผล

1.4.2 การบริหารงานงบประมาณ

การบริหารงบประมาณของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากบริหารมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน มีหลักการต่าง ๆ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 39)

วัตถุประสงค์

1) เพื่อให้สถานศึกษาบริหาร งานด้านงบประมาณมีความเป็นอิสระคล่องตัว โปร่งใสตรวจสอบได้

2) เพื่อให้ได้ผลผลิต ผลลัพธ์เป็นไปตามข้อตกลงการให้บริการ

3) เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้อย่างพอเพียงและมี

ประสิทธิภาพ

ขอบข่ายและภารกิจ

กระทรวงศึกษาธิการได้วางขอบข่ายภารกิจของการบริหารด้านงานงบประมาณในสถานศึกษาไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 39 - 40)

ดำเนินงาน

- 1) การจัดทำและเสนอของบประมาณ
 - 1.1) การวิเคราะห์และพัฒนานโยบายทางการศึกษา
 - 1.2) การจัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาการศึกษา
 - 1.3) การวิเคราะห์ความเหมาะสมการเสนอของบประมาณ
- 2) การจัดสรรงบประมาณ
 - 2.1) การจัดสรรงบประมาณในสถานศึกษา
 - 2.2) การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณ
 - 2.3) การโอนเงินงบประมาณ
- 3) การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน
 - 3.1) การตรวจสอบติดตามการใช้เงินและผลการดำเนินงาน
 - 3.2) การประเมินผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน
- 4) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
 - 4.1) การจัดการทรัพยากร
 - 4.2) การระดมทรัพยากร
 - 4.3) การจัดหารายได้และผลประโยชน์
 - 4.4) กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา
 - 4.5) กองทุนสวัสดิการเพื่อการศึกษา
- 5) การบริหารการเงิน
 - 5.1) การเบิกเงินจากคลัง
 - 5.2) การรับเงิน
 - 5.3) การเก็บรักษาเงิน
 - 5.4) การจ่ายเงิน
 - 5.5) การนำเงินส่ง
 - 5.6) การกักเงินไว้เบิกเหลือมปี
- 6) การบริหารบัญชี
 - 6.1) การจัดทำบัญชีการเงิน
 - 6.2) การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน
 - 6.3) การจัดทำและจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน

7) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

- 7.1) การจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา
- 7.2) การจัดหาพัสดุ
- 7.3) การกำหนดแบบรูปรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะและจัดซื้อจัดจ้าง
- 7.4) การควบคุมดูแล บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ

สรุปการบริหารงานงบประมาณ หมายถึง การดำเนินการ จัดการเกี่ยวกับการจัดทำแผนงบประมาณและการ เสนอของงบประมาณ การจัดหางบประมาณ การ จัดสรรและการใช้ งบประมาณ การบริหารจัดการงบประมาณ พัสดุและสินทรัพย์ การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล การใช้งบประมาณ และรายงานผลการดำเนินงาน ตามแผนงบประมาณ โดยมุ่งเน้นความเป็น อิสระ มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ และเพื่อ ประโยชน์ทางการศึกษาส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน

1.4.3 การบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้ สถานศึกษาสามารถป ฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษาเพื่อดำเนินการด้านการ บริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว อิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชู เกียรติ มีความมั่นคง และก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนา คุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญมีหลักการต่าง ๆ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 51)

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้การดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลถูกต้อง รวดเร็วไปตาม หลักธรรมาภิบาล
- 2) เพื่อส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถและมีจิตสำนึกในการ ปฏิบัติภารกิจที่รับผิดชอบให้เกิดผลสำเร็จตามหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์
- 3) เพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานเต็มตามศักยภาพ โดยยึดมั่นในระเบียบวินัย จรรยาบรรณ อย่างมีมาตรฐานแห่งวิชาชีพ
- 4) เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงาน ได้ตามมาตรฐาน วิชาชีพได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ขอบข่ายและภารกิจ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้วางขอบข่ายการบริหารดำเนินงานบุคคล ในสถานศึกษาไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 52-63)

- 1) การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง
 - 1.1) การวิเคราะห์และวางแผนอัตรากำลังคน
 - 1.2) การกำหนดตำแหน่ง
 - 1.3) การขอลื่อนตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาและวิทยฐานะข้าราชการครู
- 2) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
 - 2.1) ดำเนินการสรรหาเพื่อบรรจุบุคคลเข้ารับราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษากรณีได้รับมอบหมายจาก อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา
 - 2.2) การจ้างลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราว
 - 2.3) การแต่งตั้ง ย้าย โอนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
 - 2.4) การบรรจุกลับเข้ารับราชการ
 - 2.5) การรักษาราชการแทนและรักษาการในตำแหน่ง
- 3) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
 - 3.1) การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
 - 3.2) การเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
 - 3.3) การเพิ่มค่าจ้างลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราว
 - 3.4) การดำเนินการเกี่ยวกับบัญชีถือจ่ายเงินเดือน
 - 3.5) เงินวิทยฐานะและค่าตอบแทนอื่น
 - 3.6) งานทะเบียนประวัติ
 - 3.7) งานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
 - 3.8) การขอมีบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ
 - 3.9) งานขอหนังสือรับรอง งานขออนุญาตให้ข้าราชการไปต่างประเทศ งานขออนุญาตลาอุปสมบท งานขอพระราชทานเพลิงศพ การลาศึกษาต่อ ยกย่องเชิดชูเกียรติและให้ได้รับเงินวิทยพัฒน์ และการจัดสวัสดิการ การดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์และวิธีการที่เกี่ยวข้อง
- 4) วินัยและการรักษาวินัย
 - 4.1) กรณีความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

- 4.2) กรณีความผิดร้ายแรง
- 4.3) การอุทธรณ์
- 4.4) การร้องทุกข์
- 4.5) การเสริมสร้างและการป้องกันการกระทำผิดวินัย
- 5) งานออกจากราชการ
 - 5.1) การลาออกจากราชการ
 - 5.2) การให้ออกจากราชการ กรณีไม่พ้นทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ
 - 5.3) การออกจากราชการกรณีขาดคุณสมบัติทั่วไป
 - 5.4) การให้ออกจากราชการไว้ก่อน
 - 5.5) การให้ออกจากราชการเพราะเหตุรับราชการนานหรือเหตุทดแทน
 - 5.6) กรณีมีมลทินมัวหมอง
 - 5.7) กรณีได้รับโทษจำคุก โดยคำสั่งของศาล หรือ รับโทษจำคุกโดยคำ

พิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

สรุปการบริหารงานบุคคล หมายถึง การดำเนินการ จัดการเกี่ยวกับครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ได้รับการพัฒนาศักยภาพ ให้มีความรู้ ความสามารถ การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ การนิเทศติดตามการทำงาน การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง

1.4.4 การบริหารงานทั่วไป

การบริหารทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ให้บริการบริหารงานอื่นๆบรรลุตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริมสนับสนุนและการอำนวยความสะดวก ความสะดวกต่างๆในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักการบริหารงานที่เน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของ บุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีหลักการต่าง ๆ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 64)

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้บริการ สนับสนุน ส่งเสริม ประสานงานและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2) เพื่อประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลงานของสถานศึกษาต่อสาธารณชน ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดี เลื่อมใสศรัทธาและให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา

ขอบข่ายและภารกิจ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้วางข่ายและภารกิจของการบริหารดำเนินงานทั่วไป ไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 64 - 73)

1) การดำเนินงานธุรการ

- 1.1) ศึกษาวิเคราะห์สภาพงานธุรการของสถานศึกษาและระเบียบกฎหมาย แนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง
- 1.2) วางแผนออกแบบระบบงานธุรการ ลดขั้นตอนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพโดยอาจนำระบบเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานให้เหมาะสม
- 1.3) จัดบุคลากรรับผิดชอบและพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถ ในการปฏิบัติงานธุรการตามระบบที่กำหนดไว้
- 1.4) จัดหา Hardware และ Software ให้สามารถรองรับการปฏิบัติงานด้านธุรการได้ตามระบบที่กำหนดไว้
- 1.5) ดำเนินการงานธุรการตามระบบที่กำหนดไว้ โดยยึดหลักความถูกต้อง รวดเร็วประหยัด และคุ้มค่า
- 1.6) ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงงานธุรการให้มีประสิทธิภาพ
- 2) งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 2.1) รวบรวมประมวลวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่จะใช้ในการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 2.2) สนับสนุนข้อมูล รับทราบหรือดำเนินการตามมติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 2.3) ดำเนินงานด้านธุรการในการจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 2.4) จัดทำรายงานการประชุมและแจ้งมติที่ประชุมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อรับทราบดำเนินการหรือถือปฏิบัติแล้วแต่กรณี

2.5) ประสานการดำเนินงานตามมติการประชุมในเรื่องการอนุมัติอนุญาต
สั่งการ เร่งรัดการดำเนินการและรายงานผลการดำเนินการให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ทราบ

3) การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ

3.1) สำรวจระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ

3.2) จัดทำทะเบียนเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ

3.3) จัดระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษา เพื่อใช้ในการบริหารจัดการ
ภายในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับระบบฐานข้อมูลของเขตพื้นที่การศึกษา

3.4) พัฒนาคณาจารย์ผู้รับผิดชอบระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศให้มี
ความรู้ ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติการกิจ

3.5) จัดระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศเชื่อมโยงกับสถานศึกษาอื่น
เขตพื้นที่การศึกษาและส่วนกลาง

3.6) นำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหาร การบริการ
และการประชาสัมพันธ์

3.7) ประเมินและประสานงานระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ และ
ปรับปรุงพัฒนาเป็นระยะ ๆ

4) การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา

4.1) จัดให้มีระบบการประสานงานและเครือข่ายการศึกษา

4.2) พัฒนาคณาจารย์ให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาเครือข่าย
การศึกษา

4.3) ประสานงานกับเครือข่ายการศึกษาเพื่อแสวงหาความร่วมมือความ
ช่วยเหลือเพื่อส่งเสริม สนับสนุนงานการศึกษาของสถานศึกษา

4.4) เผยแพร่ข้อมูลเครือข่ายการศึกษาให้บุคลากรในสถานศึกษาและ
ผู้เกี่ยวข้องทราบ

4.5) กำหนดแผน โครงการหรือกิจกรรมเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
ระหว่างเครือข่ายการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา

4.6) ให้ความร่วมมือและสนับสนุนทางวิชาการแก่เครือข่ายการศึกษา
ของสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาอย่างต่อเนื่อง

5) การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร

5.1) การจัดระบบการบริหาร

5.1.1) ศึกษาวิเคราะห์โครงสร้าง ภารกิจ การดำเนินงาน ปริมาณ
คุณภาพและสภาพของสถานศึกษา

5.1.2) วางแผนออกแบบก ารจัดระบบโครงสร้างการแบ่งส่วน
ราชการภายในระบบการทำงานและการบริหารงานของสถานศึกษา

5.1.3) นำเสนอคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา พิจารณาให้
ความเห็นชอบในการแบ่งส่วนราชการในสถานศึกษา

5.1.4) ประกาศและประชาสัมพันธ์ให้ส่วนราชการตลอดจน
ประชาชนทั่วไปทราบ

5.1.5) ดำเนินการบริหารจัดการให้เป็นไปตามโครงสร้างการแบ่ง
ส่วนราชการที่กำหนด

5.1.6) ติดตามประเมินผลและปรับปรุงการจัดระบบบริหารให้
มีประสิทธิภาพ

5.2) การพัฒนาองค์กร

5.2.1) ศึกษา วิเคราะห์ ข้อมูล สภาพปัจจุบันปัญหาและความ
ต้องการจำเป็นในการพัฒนาองค์กรของสถานศึกษา

5.2.2) กำหนดแนวทางการพัฒนาองค์กรให้ครอบคลุมโครงสร้าง
ภารกิจ บุคลากรเทคโนโลยี และกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ
จำเป็นของสถานศึกษา

5.2.3) ดำเนินการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ
ความสามารถที่เหมาะสมกับโครงสร้างภารกิจเทคโนโลยีและกลยุทธ์ของสถานศึกษา

5.2.4) กำหนดเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัด ในการ
ปฏิบัติงานของบุคลากร

5.2.5) ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามแนวทางการพัฒนา
องค์กรเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

5.2.6) นำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาองค์กรและ
กระบวนการปฏิบัติงานให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

- 6) งานเทคโนโลยีสารสนเทศ
 - 6.1) สํารวจข้อมูลด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา
 - 6.2) วางแผน กำหนดนโยบายและแนวทางการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาไปใช้ในการบริหารและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา
 - 6.3) ระดมจัดหาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้งานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา
 - 6.4) สนับสนุนให้บุคลากรนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาไปใช้ในการบริหารและพัฒนาการศึกษา
 - 6.5) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการผลิตรวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมีคุณภาพและประสิทธิภาพ
 - 6.6) ส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิตการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
 - 6.7) ติดตามประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้
- 7) การส่งเสริมสนับสนุน ด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป
 - 7.1) สํารวจปัญหาความต้องการจำเป็นของด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไป
 - 7.2) จัดระบบส่งเสริม สนับสนุนและอำนวยความสะดวก ในการบริหารงานด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไป
 - 7.3) จัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานทุกด้าน
 - 7.4) ติดตาม ประเมินผลการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของบุคลากรในด้านต่าง ๆ
 - 7.5) นำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ให้มีความยืดหยุ่นคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ
- 8) การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
 - 8.1) กำหนดแนวทางวางแผนการบริหารจัดการอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา

8.2) บำรุง ดูแลและพัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ปลอดภัย เหมาะสมพร้อมที่จะใช้ประโยชน์

8.3) ติดตามและตรวจสอบการใช้อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้

8.4) สรุป ประเมินผล และรายงานการใช้อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา

9) การจัดทำสำมะโนผู้เรียน

9.1) ประสานงานกับชุมชนและท้องถิ่นในการสำรวจข้อมูล จำนวนนักเรียนที่จะเข้ารับบริการทางการศึกษาในเขตบริการของสถานศึกษา

9.2) จัดทำสำมะโนผู้ที่จะเข้ารับบริการทางการศึกษาของสถานศึกษา

9.3) จัดระบบข้อมูลสารสนเทศจากการสำมะโนผู้เรียน เพื่อให้สามารถนำข้อมูลมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

9.4) เสนอข้อมูลสารสนเทศการสำมะโนผู้เรียนให้เขตพื้นที่ การศึกษา
รับทราบ

10) การรับนักเรียน

10.1) ให้สถานศึกษาประสานงานการดำเนินการแบ่งเขตพื้นที่บริการ การศึกษาร่วมกันและเสนอข้อตกลงให้เขตพื้นที่การศึกษาเห็นชอบ

10.2) กำหนดแผนการรับนักเรียนของสถานศึกษา โดยประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา

10.3) ดำเนินการรับนักเรียนตามแผนที่กำหนด

10.4) ร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน ในการติดตามช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาในการเข้าเรียน

10.5) ประเมินผลและรายงานผลการรับเด็กเข้าเรียนให้เขตพื้นที่การศึกษา
รับทราบ

11) การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัย

11.1) สำรวจความต้องการในการเข้ารับบริการการศึกษาทุกรูปแบบทั้งในระบบ นอกระบบ และอัธยาศัย

11.2) กำหนดแนวทางและความเชื่อมโยงในการจัดและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นที่สอดคล้องกับ แนวทางของเขตพื้นที่การศึกษา

11.3) ดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือทั้ง ๓ รูปแบบตามความเหมาะสมและศักยภาพของสถานศึกษา

11.4) ประสานเชื่อมโยงประสานความร่วมมือและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

11.5) ติดตามประเมินผลการส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย เพื่อปรับปรุงแก้ไขพัฒนาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

12) การส่งเสริมกิจการนักเรียน

12.1) วางแผนกำหนดแนวทางการส่งเสริมการจัดกิจกรรมนักเรียนของสถานศึกษาโดยสนับสนุนให้นักเรียน ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน

12.2) ดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนและส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียน ได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน

12.3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

12.4) สรุปและประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไข การส่งเสริมกิจการนักเรียน เพื่อให้การจัดกิจกรรมเกิดคุณค่าและประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง

13) การประชาสัมพันธ์

13.1) ศึกษาความต้องการในการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลและผลงานของสถานศึกษารวมทั้งความต้องการในการได้รับข่าวสารข้อมูลทางการศึกษาของชุมชน

13.2) วางแผนการประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชนองค์กร สถาบันและสื่อมวลชนในท้องถิ่น

13.3) จัดให้มีเครือข่ายการประสานงานประชาสัมพันธ์

13.4) พัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินการประชาสัมพันธ์ผลงานของสถานศึกษา

13.5) สร้างกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ในหลากหลายรูปแบบ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของเครือข่ายประชาสัมพันธ์

13.6) ติดตามประเมินผลการประ ชาสัมพันธ์ เพื่อให้ทราบถึงผลที่ได้รับ และนำไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาให้เหมาะสมต่อไป

14) การส่งเสริมสนับสนุนและประสานจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร และหน่วยงานอื่น

14.1) กำหนดแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนและประสานการจัด การศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กรและหน่วยงานอื่น

14.2) ให้คำปรึกษา แนะนำ ส่งเสริม สนับสนุน และประสานความ ร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกับบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัด การศึกษา

15) การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน

15.1) วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาตามโครงสร้างและภารกิจ สถานศึกษา

15.2) วิเคราะห์ความเสี่ยงของการดำเนินงาน กำหนดปัจจัยเสี่ยง และ จัดลำดับความเสี่ยง

15.3) กำหนดมาตรการในการป้องกันความเสี่ยงในการดำเนินงานของ สถานศึกษา

15.4) วางแผนการจัดระบบการควบคุมภายในสถานศึกษา

15.5) ให้นำผลการที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายนำมามาตรการป้องกันคว มเสี่ยงไปใช้ ในการควบคุมการดำเนินงานตามภารกิจ

15.6) ดำเนินการควบคุมตามหลักเกณฑ์มาตรการและวิธีการที่สำนักงาน ตรวจสอบแผ่นดินกำหนด

15.7) ประเมินผลการดำเนินการควบคุมภายใน ตามมาตรการที่กำหนด และปรับปรุงให้เหมาะสม

15.8) รายงานผลการประเมินการควบคุมภายใน

16) งานบริการสาธารณะ

16.1) จัดให้มีระบบการบริการสาธารณะ

16.2) จัดระบบข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษาเพื่อให้บริการต่อสาธารณะ

16.3) ให้บริการข้อมูล ข่าวสาร และบริการอื่น ๆ แก่สาธารณชน ตาม ความเหมาะสม และศักยภาพของสถานศึกษา

16.4) พัฒนาระบบการให้บริการแก่สาธารณะให้มี ประสิทธิภาพ เกิดความพึงพอใจต่อผู้มารับบริการ

16.5) ประเมินความพึงพอใจงานบริการสาธารณะจากผู้มาขอรับบริการ

16.6) นำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาระบบงานบริการสาธารณะ

17) งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น

17.1) จัดให้มีบุคลากร รับผิดชอบงานตามความเหมาะสมและศักยภาพ ของผู้ปฏิบัติงาน

17.2) ให้ผู้ที่รับผิดชอบงานวางแผนการปฏิบัติงาน และดำเนินงานให้เสร็จสิ้นตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

17.3) กำกับ ติดตาม การดำเนินงานของผู้ที่ได้รับมอบหมาย

17.4) ประเมินผล การปฏิบัติงานของผู้ที่ได้รับมอบหมาย

สรุปการบริหารงานทั่วไป หมายถึง การดำเนินการ จัดการเกี่ยวกับการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร การพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การดูแลอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อม การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา การส่งเสริม สนับสนุน ประสานงานทางการศึกษาของบุคคลชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การบริหารจัดการสถานศึกษา หรืออาจจะเรียกเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนเท่านั้นว่า การบริหารงานโรงเรียน หมายถึง การดำเนินงานที่จะทำให้ภาระงานในโรงเรียน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป สำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีต่อผู้เรียนทุกด้าน

2. การบริหารแบบมีส่วนร่วม

2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

การศึกษาทั้งหมดเป็นการศึกษาของสาธารณะที่คนจำนวนมากเข้ามามีส่วนร่วมในการจัด ซึ่งมีได้หมายถึงเข้ามาแทนรัฐ หากแต่เข้ามาร่วมกับรัฐ ผนึกกำลังกับรัฐในกระบวนการจัดการศึกษา อย่างใหม่ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เรียนรู้จากประสบการณ์ และแหล่งเรียนรู้อันหลากหลาย นอก

ห้องเรียน โดยหน่วยงานด้านการศึกษา ของรัฐ โรงเรียน และครูจะต้องเปิดใจกว้างในการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ตัวผู้เรียน ผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องนอก สถานศึกษา คือชุมชน ผู้ปกครอง ให้มีบทบาท ดังนี้

2.1.1 การมีส่วนร่วมเป็นแหล่งเรียนรู้ การศึกษาแบบเก่าทำให้ผู้เรียนขาดการมีส่วนร่วม ทางด้านสติปัญญา และอารมณ์ เพราะเนื้อหาวิชาไม่เอื้อทำให้ผู้เรียนเบื่อ ไม่สนุกและเนื้อหาทางการ เรียนไม่ตอบสนอง ความแตกต่างหลากหลายของผู้เรียน ทั้งไม่เชื่อมโยงกับความเป็นจริงในชีวิตและ ชุมชนเป็นการตัดขาดขบวนการถ่ายทอด วิถีชีวิต ค่านิยม วัฒนธรรม และการเรียนรู้ของผู้เรียน

ดังนั้นการเปิด โอกาสให้สังคมและชุมชนมีส่วนร่วมเป็นแหล่งเรียนรู้ หลากหลาย เพิ่มความมีชีวิตชีวาแก่ผู้เรียน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนออกไปศึกษาค้นคว้าจากชุมชนโดยตรง ไป เก็บข้อมูลวิจัย สัมภาษณ์ เรียนรู้ ประวัติศาสตร์ของชุมชน แบบแผน การผลิตเทคโนโลยีในท้องถิ่น วัฒนธรรมภูมิปัญญา จากวิทยากรท้องถิ่น จากผู้เฒ่าผู้ในท้องถิ่น พ่อค้า แม่ค้า หรือแม้แต่ผู้เรียน ไป ศึกษา ดูงาน ในสถานประกอบการ เป็นเนื้อหาที่เพิ่มทักษะความสามารถในการคิด

ประเด็นสำคัญของการมีส่วนร่วม คือ ความเข้าใจอย่างใหม่ ที่จะมองให้เห็นถึง ศักยภาพและความรู้ ที่ชุมชนมีอยู่ เป็นความรู้ที่ไม่ได้ด้อยค่าไปจากตำราโลกตะวันตกเพียงแต่ความรู้ที่ มีอยู่เป็นความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติจริงมากกว่าการคิด

2.1.2 การมีส่วนร่วมบริหารจัดการศึกษา ซึ่งเป็นไปได้ตั้งแต่การที่ ชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการจัดการศึกษาของโรงเรียน เพื่อดำเนินงาน ได้แก่ การ วางแผนนโยบายธรรมนูญโรงเรียน การจัดสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอนการบริหารจัดการ งบประมาณ

2.1.3 การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน หลักสูตร การทำกิจกรรม โดยมีพ่อแม่ ผู้ปกครองบุคลากรในชุมชนที่มีความรู้ ความสามารถด้านใดด้านหนึ่งเข้ามาเป็นครูเป็นวิทยากรเสริม ความรู้แก่ ผู้เรียน หรือนำพาผู้เรียนออกไปเรียนรู้โดยตรง

อย่างไรก็ดี การมีส่วนร่วมมีความหมายที่แตกต่างอย่างมากจากความร่วมมือการมีส่วน ร่วม (Participation) คือ การที่องค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งครู นักเรียน ผู้บริหาร การศึกษา ผู้นำชุมชน หรือ สมาชิกชุมชน มาร่วมกันดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งในการดำเนินการนั้น มีลักษณะกระบวนการ (Process) มีขั้นตอนมุ่งหมายจะให้เกิดการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องและกระบวนการเกิดการมีส่วนร่วม เป็นไปได้โดย

1) แสวงหากลไก ระบบ ที่จะทำให้เกิดทัศนคติที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม หรือทำ ให้ชุมชนอย่างมีส่วนร่วมมีช่องทางที่จะปรึกษาหารือกัน

- 2) เมื่อผ่านการปรึกษาหารือกัน จะขยายไปสู่การร่วมคือ วิเคราะห์ กำหนดแนวทางแก้ปัญหาหรือวางแผนการทำงาน การระดมทรัพยากรและความร่วมมือให้กว้างขวาง
- 3) จัดให้มีการเรียนรู้จากการทำงานร่วมกัน มีการประเมินผล เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมต่อไป
- 4) ขยายความคิด กิจกรรม การมีส่วนร่วมไปสู่ภาคีต่าง ๆ ให้กว้างขวาง และผลักดันให้เกิดความสัมพันธที่เสมอภาค
- 5) สำรวจหารูปแบบ และระบบความร่วมมือ สัมพันธ์กับชุมชนภายนอกขึ้นเป็นเครือข่ายการพัฒนาการศึกษา เพื่อความเข้มแข็ง และพัฒนาการของบุคคล สถานศึกษา และชุมชน

2.2 ปัจจัยการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมหรือการรวมพลังเป็นเงื่อนงำที่สำคัญที่สุดของการทำงาน การมีส่วนร่วมทำให้เกิดการเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพคือรากฐานของสิ่งที่เรียกว่าชุมชนเข้มแข็งซึ่งเป็นหัวใจของการพัฒนา

ปัจจัยที่การมีส่วนร่วมในเชิงโครงสร้าง คือ การกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ปัญหาความยากในทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ทำให้ประชาชนอยากมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมพื้นฐานปัญหาของชุมชนแนวทางในการปฏิบัติอย่างรูปธรรม คือ

2.2.1 ครูและผู้บริหารสถานศึกษา การเป็นฝ่ายเข้าหาชุมชน การเป็นฝ่ายเข้าหาชุมชน นอกจากให้แสดงความคิดเห็นที่ต้องการพัฒนา การศึกษาอย่างใหม่ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของผู้เรียน

2.2.2 ท่าทีของผู้บริหารและครูที่มีต่อชุมชน ต้องมีความจริงใจให้เกียรติ รับฟังความคิดเห็นของชุมชน เมื่อคุ้นเคยกันแล้ว ชาวบ้านจะยินดีเข้าไปร่วมดำเนินงานในโรงเรียน

2.2.3 ความเชื่อความศรัทธาที่ชุมชนมีต่อโรงเรียน มีผลหลายอย่างต่อการมีส่วนร่วมโดยผู้เรียนเป็นสื่อกลาง

2.2.4 ทำโรงเรียนให้เป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน ให้บริการแก่ชุมชน จะช่วยสร้างมิตรภาพและการมีส่วนร่วมอย่างมาก โดยเปิดโรงเรียนให้กว้างที่เป็นประโยชน์ของชุมชน

2.2.5 การจัดตั้งกรรมการศึกษาหรือกรรมการ โรงเรียน เพื่อร่วมกันดำเนินงานการพัฒนาโรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นการนำภูมิปัญญา

2.2.6 การสื่อสาร เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจ อันดีต่อการมีส่วนร่วม

2.2.7 สร้างความสัมพันธ์กับชุมชนด้วยวิธีเฉพาะตัวของครูแต่ละคน อย่างเป็นธรรมชาติ การมีส่วนร่วมของสังคมทั้งมวล เป็นยุทธศาสตร์ สำคัญในการปฏิรูปการศึกษา มีแต่การทำให้ ประชาชนอย่างมีส่วนร่วมให้มากที่สุด สังคมจากการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้จากการมีส่วนร่วมที่ทำให้เกิด การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมทุกฝ่ายของชุมชน

2.3 การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม(Proticipative Management)

หมายถึง รูปแบบของ การเกี่ยวข้องกับผู้พ้ันร่วมกันของสมาชิกในองค์กร ในการร่วม ประชุมปรึกษาหารือ เพื่อการตัดสินใจ และควบคุมกำกับดูแล การทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพ สูงสุดในการปฏิบัติงาน การบริหารงานในระบบนี้เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ ได้ใช้ความรู้ ความสามารถของตนเองให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน

2.4 ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

2.4.1 การมีส่วนร่วมระดมความคิดได้มากกว่า เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกได้ระดม ความคิดอภิปรายร่วมกัน

2.4.2 การมีส่วนร่วมในการบริหารการมีผลในเชิงจิตวิทยา คือทำให้เกิดการต่อต้าน น้อยลงเพราะโดยธรรมชาติของมนุษย์สิ่งใดที่ตนได้แสดงความคิดเห็นหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับสิ่งนั้นตน ย่อมไม่คิดค้าน

2.4.3 เปิด โอกาสให้มีการสื่อสารที่ดี สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูล และประสบการณ์ใน การทำงานร่วมกัน ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

2.4.4 ผู้ร่วมงานมีโอกาสใช้ความสามารถ ทักษะในการปฏิบัติงานร่วมกัน

2.4.5 การมีส่วนร่วมทำให้ผลการปฏิบัติงานดีขึ้น การตัดสินใจในมีคุณภาพมากขึ้น

2.5 แนวคิดและหลักในการประกันคุณภาพ

ระบบการประกันคุณภาพทางการศึกษา ที่ได้มีการพัฒนาอยู่ในขณะนี้มีแนวคิดเพื่อ ส่งเสริม การพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา โดยมีกระดำเนิงาน3 ขั้นตอน

2.5.1 การควบคุมคุณภาพ เป็นการกำหนดมาตรฐานและการพัฒนาการศึกษาให้เข้าสู่ มาตรฐาน

2.5.2 การตรวจสอบคุณภาพ เป็นการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไป ตามมาตรฐานที่กำหนด

2.5.3 การประเมินคุณภาพ เป็นการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา โดยหน่วยงานที่กำหนดกำกับดูแลในเขตพื้นที่

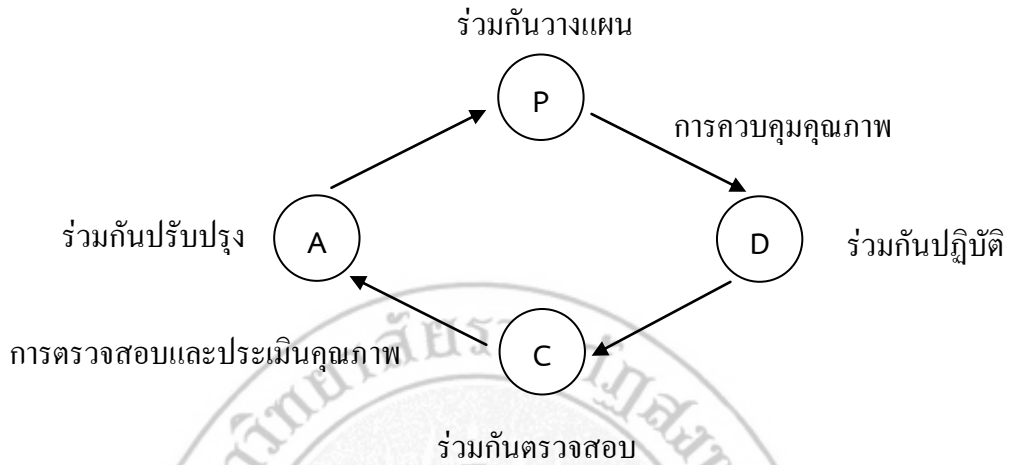
2.6 แนวคิดตามหลักการบริหาร

ตามหลักกระบวนการบริหารเป็นสิ่งที่ใช้ในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ โดยจะต้องมีกระบวนการวางแผน ทำตามแผน ตรวจสอบประเมินผล และพัฒนาปรับปรุงอยู่เสมอเพื่อให้การทำงานได้ผลและมีคุณภาพดี สำหรับการศึกษา นั้นไม่ได้หวังผลกำไรเป็นตัวเงินแต่ผลที่ได้เป็นคุณภาพในด้านต่าง ๆ ของคน กระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาก็สามารถนำแนวคิดกระบวนการมาใช้ได้โดยปรับให้เหมาะสมกับกระบวนการพัฒนาการศึกษาซึ่งเป็นการพัฒนาคน กระบวนการพัฒนาคนในสถานศึกษา ก็เหมือนกับการสร้างบ้านเพียงแต่การสร้างบ้านต้องใช้สถาปนิก ซึ่งบุคคลภายนอกมาดำเนินการ พัฒนาผู้เรียนเพื่อให้เด็กเรียนมีการพัฒนาตามศักยภาพของตนเอง และต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยไม่หยุด และต้องมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันระหว่างครู ผู้บริหาร องค์กรชุมชน ผู้ปกครอง ให้ชัดเจน ว่าการพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพ ก็ต้องช่วยกันคิด ช่วยกันวางแผน (Plan) ช่วยกันทำ (Do) ช่วยกันตรวจสอบ (Check) และปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่อง (Action) เพื่อให้เด็กมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้นตลอดเวลาโดยร่วมกันทำงานเป็นทีม การประกันคุณภาพในสถานศึกษา จึงเป็นขบวนการที่บุคคลทุกฝ่ายต้องทำงานร่วมกัน ประสานงานร่วมกัน วางแผนร่วมกัน กำหนดเป้าหมายและวิธีการทำงานร่วมกัน มีการบันทึกข้อมูลร่วมกัน เพื่อหาจุดเด่น จุดด้อย จุดที่ต้องปรับปรุง โดยมุ่งหวังให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.7 ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด ของระบบการประกันคุณภาพ

การประกันคุณภาพประกอบด้วย การควบคุมตรวจสอบ และหลักการบริหารที่เป็นระบบ ครอบวงจร(PDCA) ซึ่งประกอบด้วย

- 2.7.1 การร่วมกันวางแผน (P)
- 2.7.2 ร่วมกันปฏิบัติตามแผน (D)
- 2.7.3 ร่วมกันตรวจสอบ (C)
- 2.7.4 ร่วมกันปรับปรุง (A)

ภาพ 2 วงจรคุณภาพของเดมิ่ง

จากแผนภาพข้างต้น การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ ก็คือ กระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพตามหลักการบริหารนั่นเอง โดยการควบคุมคุณภาพ คือการที่สถานศึกษา ร่วมกันวางแผนงาน และดำเนินการตามแผน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีการพัฒนาให้บรรลุตาม เป้าหมายและมาตรฐานการศึกษา ส่วนการตรวจสอบคุณภาพคือสถานศึกษา ร่วมกันตรวจสอบพัฒนา ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

2.8 หลักการสำคัญในการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา คือ

2.8.1 จุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพภายในคือ การที่สถานศึกษา ร่วมกันพัฒนา ปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา

2.8.2 จะให้บรรลุผลต้องทำให้ การประกันคุณภาพเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ บริหารจัดการและการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษา

2.8.3 การประกันคุณภาพ เป็นหน้าที่ของบุคลากรในสถานศึกษา ในการดำเนินงาน จะต้องมีผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วางแผนติดตาม ประเมินผล พัฒนา ปรับปรุง ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ให้สถานศึกษามีคุณภาพ เพื่อให้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง สังคม และประเทศชาติ

2.9 วงจรในการควบคุมคุณภาพของงาน (Quality Control Circle)

เป็นกระบวนการในการเพิ่มผลผลิตในการใช้กลุ่มวงจรควบคุมคุณภาพ ประกอบด้วย กลุ่มบุคคลขนาดเล็ก ระหว่าง 3 -10 ทำงานในสถานที่เดียวกัน รวมตัวกันอย่างอิสระเพื่อร่วมทำกิจกรรมด้านการปรับปรุงเพื่อให้คุณภาพของงานดีขึ้น เป็นการกระทำโดยความสมัครใจกระบวนการ QCC ในระยะแรกมุ่งควบคุมคุณภาพโดยเน้นหนักทางด้านสถิติ

2.10 การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (Total Quality Control)

เน้นการบริหารเพื่อมุ่งให้เกิดคุณภาพ และประสิทธิภาพทั่วทั้งองค์กร มีองค์ประกอบสำคัญ ดังต่อไปนี้

- 2.10.1 ชีตคุณภาพหรือความพอใจ
- 2.10.2 มีการวางแผนเพื่อกำหนดเป้าหมาย
- 2.10.3 มีการกำหนดนโยบายและบริหารนโยบาย
- 2.10.4 มีการประสานงานระหว่างหน่วยงานเป็นอย่างดี และทำงานเป็นที่สมบูรณ์
- 2.10.5 มีผู้บริหารที่รับผิดชอบ โดยร่วมทบทวนผลงาน
- 2.10.6 มีกลไกการบริหารงานประจำวันที่มีคุณภาพ มีกลไก อย่างได้แก่
 - 1) การตรวจสอบการทำงานผิดพลาดประจำวัน
 - 2) แก้ไขสาเหตุของความผิดพลาด
 - 3) ป้องกันมิให้เกิดความผิดพลาด
- 2.10.6 ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างคุณภาพของงาน

อาจจะกล่าวโดยสรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาในทุกด้านไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ถ้าหากขาดความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา ทีมผู้บริหาร คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ ในท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะทุกฝ่ายจะได้มีโอกาสดำเนินการทำงานร่วมกัน ลงมือทำงานด้วยกัน แก้ปัญหาดูด้วยกัน รวมทั้งมีแนวทางในการพัฒนาอย่างมีเอกภาพอันก่อให้เกิดความสำเร็จในการทำงานในที่สุด

3. แนวคิดเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.1 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.1.1 ความสำคัญและความจำเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การพัฒนาให้นักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถมีคุณธรรมจริยธรรม และมีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้นนอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาเนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้งด้านการสื่อสารเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้คนในสังคมแล้ว ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของ สารเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่าง ๆ ในสังคมโลกปัจจุบัน การพัฒนาให้นักเรียนให้เป็นไปตามความมุ่งหมายและหลักการการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545) ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะบุคลากร โรงเรียน ซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญ ในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความรัก และเมตตาที่มีต่อศิษย์ และภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโตงอกงาม เป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคม การดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนดังกล่าวมีหลากหลายรูปแบบ วิธีการรูปแบบหนึ่งที่มีประสิทธิภาพและเป็นนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ คือ การจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีการประสานงานให้ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดด้วยกันทุกฝ่าย ทั้งครู ผู้ปกครอง หรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง การดูแลช่วยเหลือ หมายถึง การส่งเสริม การป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาโดยมีวิธีการ และเครื่องมือสำหรับครูที่ปรึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติด

3.1.2 ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการพัฒนามาจากการจัดบริการแนะแนวของโรงเรียน ดังนั้น ความหมาย ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเกี่ยวข้องกับการแนะแนว จึง มีบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ ใช้อธิบายไว้หลากหลายการแนะแนวเป็นกระบวนการที่จัดขึ้น โดยกลุ่ม

บุคคลซึ่งได้รับการอบรมเป็นพิเศษ เพื่อช่วยเหลือบุคคลในการปรับตัวและส่งเสริมให้บุคคลได้พัฒนาตนเองให้ถึงขีดสุดในทุกด้าน (Dowing, 1968: 7) การแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้สามารถเลือกตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม เพื่อเขาจะได้ประสบความสำเร็จในชีวิต(Horace B. and Champney English, 1970: 234)การแนะแนวเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันระหว่างผู้ที่มีปัญหาที่ต้องการความช่วยเหลือและผู้แนะแนวที่ผ่านการฝึกฝนอบรมมาอย่างดีรวมทั้งผ่านการศึกษากลับกับการแนะแนวมาแล้วมีจุดมุ่งหมายปลายทางที่จะช่วยเหลือให้ผู้ประสบปัญหาได้มีโอกาสที่จะเผชิญกับสภาพความจริงและสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ(Krumboltz, 1970: 365) การแนะแนว หมายถึง 1) กระบวนการช่วยเหลือให้แต่ละบุคคลสามารถเข้าใจตนเองและโลกเกี่ยวกับตนเองได้ดี สามารถแสวงหาความรู้เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับความก้าวหน้าทางการศึกษาการพัฒนาทางอาชีพและการมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม 2) วิธีการช่วยเหลืออย่างมีแบบแผนต่อเนื่องกันซึ่งนอกเหนือไปจากการสอนตามปกติเป็นการช่วยเหลือให้นักเรียน นักศึกษาหรือบุคคลอื่น ๆ สามารถประเมินความสามารถของตนเองและข้อบกพร่องของตนเองเพื่อนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ 3) เป็นวิธีการที่กระทำโดยตรงต่อเด็กในการที่จะนำเด็กไปสู่จุดหมายปลายทางโดยการจัดสภาพแวดล้อมให้แก่เด็ก เพื่อจะเป็นสาเหตุให้ เด็กทราบถึงความปรารถนาและความต้องการเบื้องต้นของตนเองและเกิดความสนใจต่อความต้องการเหล่านั้น อันจะนำไปสู่ลำดับขั้นของความสำเร็จตามที่ตนปรารถนาไว้ 4) เป็นวิธีการที่ครูจะนำเด็กให้รู้จักวิธีการศึกษาค้นคว้าและได้รับการตอบสนองตามความต้องการของตนเอง(V. Good, 1973: 270) การแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยให้บุคคลรู้จักตนเองและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้บุคคลสามารถตัดสินใจและวางแผนการอนาคตของตนเองได้อย่างเหมาะสม(H. Miller, 1976: 13) การแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยให้บุคคลรู้จักตนเองและเข้าใจสภาพแวดล้อม รู้จักวิธีการที่จะเผชิญกับปัญหา ตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหาได้ถูกต้อง สามารถวางแผนการดำเนินชีวิตในอนาคตได้อย่างถูกต้องและปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างดีประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต กระบวนการแนะแนวนี้จัดขึ้น โดยกลุ่มบุคคลที่ผ่านการฝึกฝนมาแล้วเป็นอย่างดี ซึ่งกลุ่มบุคคลเหล่านี้จะทำหน้าที่ช่วยเหลือและส่งเสริมให้เด็กได้มีพัฒนาการไปทุกๆ ด้านและสามารถปรับเปลี่ยนได้อย่างเหมาะสมซึ่งเป็นกรรมวิธีที่ต้องกระทำติดต่อกัน (วัฒนา พัทธราวิช, 2531: 8) การดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การส่งเสริมพัฒนา การป้องกัน และการแก้ไขปัญหาให้นักเรียน เพื่อให้เด็กมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิต และรอดพ้นจากภัยวิกฤตทั้งปวง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546: 5)

ดังนั้น ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบมีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร ครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพ และมีหลักฐานทำงานที่ตรวจสอบได้

3.1.3 วัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

- 1) เพื่อให้การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ
- 2) เพื่อให้โรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องมีการทำงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการทำงานที่ชัดเจนมีร่องรอยหลักฐานการปฏิบัติงานสามารถตรวจสอบและประเมินผลได้

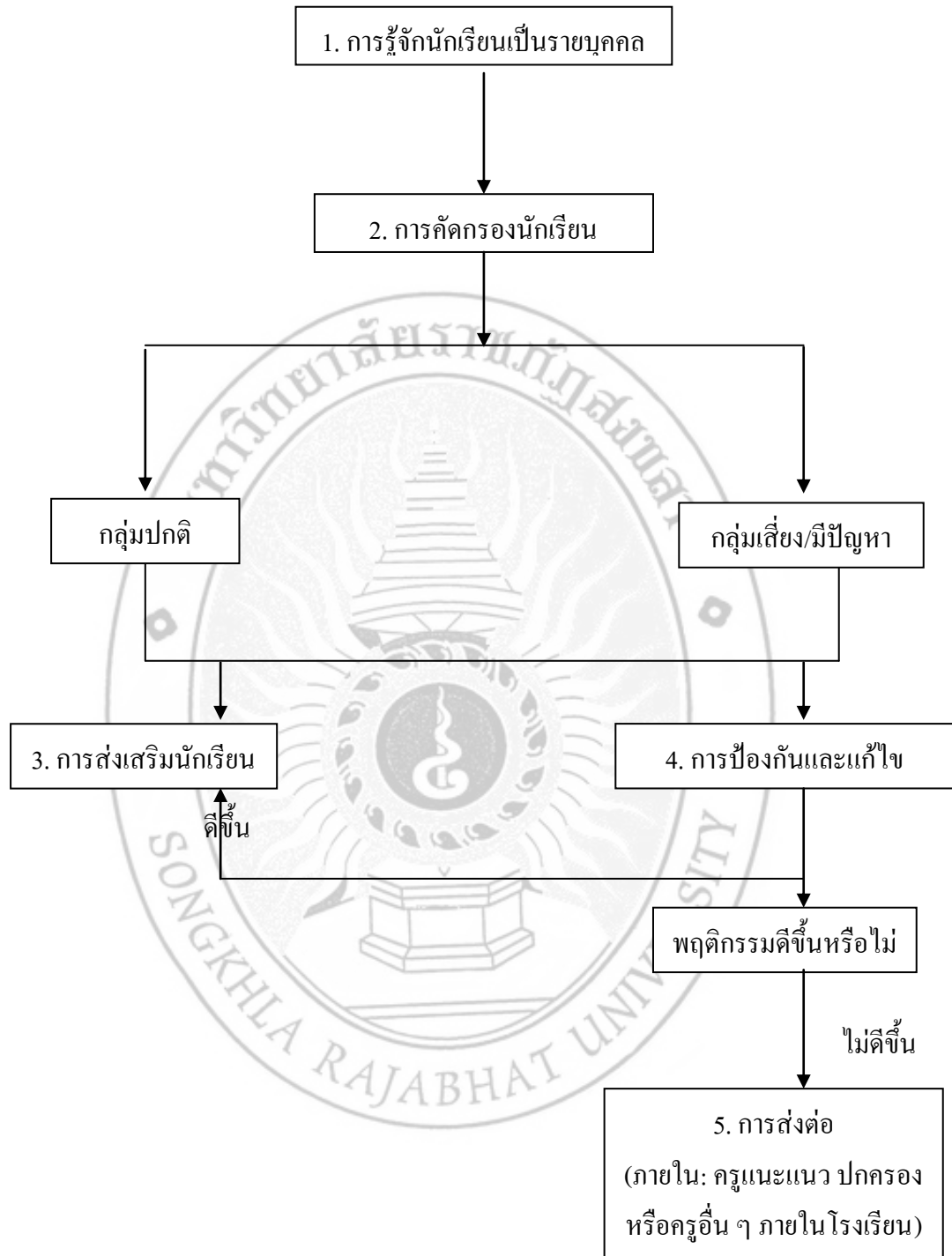
3.1.4 คุณค่าของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

- 1) นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงจุดตามสภาพปัญหา
- 2) สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดีและอบอุ่น
- 3) นักเรียนรู้จักตนเองและควบคุมตนเองได้ มีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ซึ่งจะเป็นรากฐานในการพัฒนาความเก่ง (IQ) คุณธรรมจริยธรรม (MQ) และความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะอุปสรรค(AQ)
- 4) นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขและได้รับการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพโดยรอบด้าน
- 5) ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนอย่างเข้มแข็ง จริงจังด้วยความเอื้ออาทร

3.1.5 กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการปฏิบัติงาน มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ(กรมสุขภาพจิต 2544: 15-19)

- 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
- 2) การคัดกรองนักเรียน
- 3) การส่งเสริมนักเรียน
- 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา
- 5) การส่งต่อ

ภาพที่ 3 แสดงกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547: 36

ตาราง 1 กระบวนการดำเนินงาน วิธีการ และเครื่องมือในการประสานงานหรือรับการสนับสนุน จากผู้บริหาร ครูที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้ปกครอง

กระบวนการดำเนินงาน	วิธีการ	เครื่องมือ
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	ศึกษาข้อมูลจาก	1) ระเบียบสะสม
1.1 ด้านความสามารถ	1) ระเบียบสะสม	2) แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) หรืออื่น ๆ เช่น
1) การเรียน	2) แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) หรือ	2.1) แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์(E.Q.)
2) ความสามารถอื่น ๆ	3) อื่น ๆ เช่น	2.2) การสัมภาษณ์นักเรียน
1.2 ด้านสุขภาพ	3.1) แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์(E.Q.)	2.3) แบบสัมภาษณ์
1) ร่างกาย	3.2) การสัมภาษณ์นักเรียน	ผู้ปกครองและกา ร
2) จิตใจ	3.3) การสังเกตพฤติกรรม	เยี่ยมบ้านนักเรียน
3) พฤติกรรม	นักเรียน	2.4) แบบบันทึกการตรวจ
1.3 ด้านครอบครัว	3.4) การเยี่ยมบ้านนักเรียน	สุขภาพด้วยตนเอง
1) เศรษฐกิจ	ฯลฯ	ฯลฯ
2) การคุ้มครองนักเรียน	วิเคราะห์ข้อมูลจาก	1) เกณฑ์การคัดกรองนักเรียน
1.4 ด้านอื่น ๆ	1) ระเบียบสะสม	2) แบบสรุปผลการคัดกรอง
2. การคัดกรองนักเรียน	2) แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) หรือ	และช่วยเหลือนักเรียนเป็น
2.1 กลุ่มปกติ	3) แหล่งข้อมูลอื่น ๆ	3) แบบสรุปผลการคัดกรอง
2.2 กลุ่มเสี่ยง	จัดกิจกรรมต่อไปนี้	นักเรียนเป็นห้องเรียน
2.3 กลุ่มมีปัญหา	3.1) กิจกรรมโฮมรูม (Homeroom)	1) แนวทางการจัดกิจกรรม
3. การส่งเสริมนักเรียน (สำหรับนักเรียนทุกกลุ่ม)	3.2) ประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting)	โฮมรูมของโรงเรียน
	3.3) กิจกรรมอื่นๆที่ครูพิจารณาว่าเหมาะสมในกาส่งเสริม	2) แนวทางการจัดกิจกรรม
	นักเรียนให้มีคุณภาพมากขึ้น	ประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน
		ของโรงเรียน
		3) แนวทางการจัดกิจกรรม
		ประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน
		ของโรงเรียน

ตาราง 1 (ต่อ)

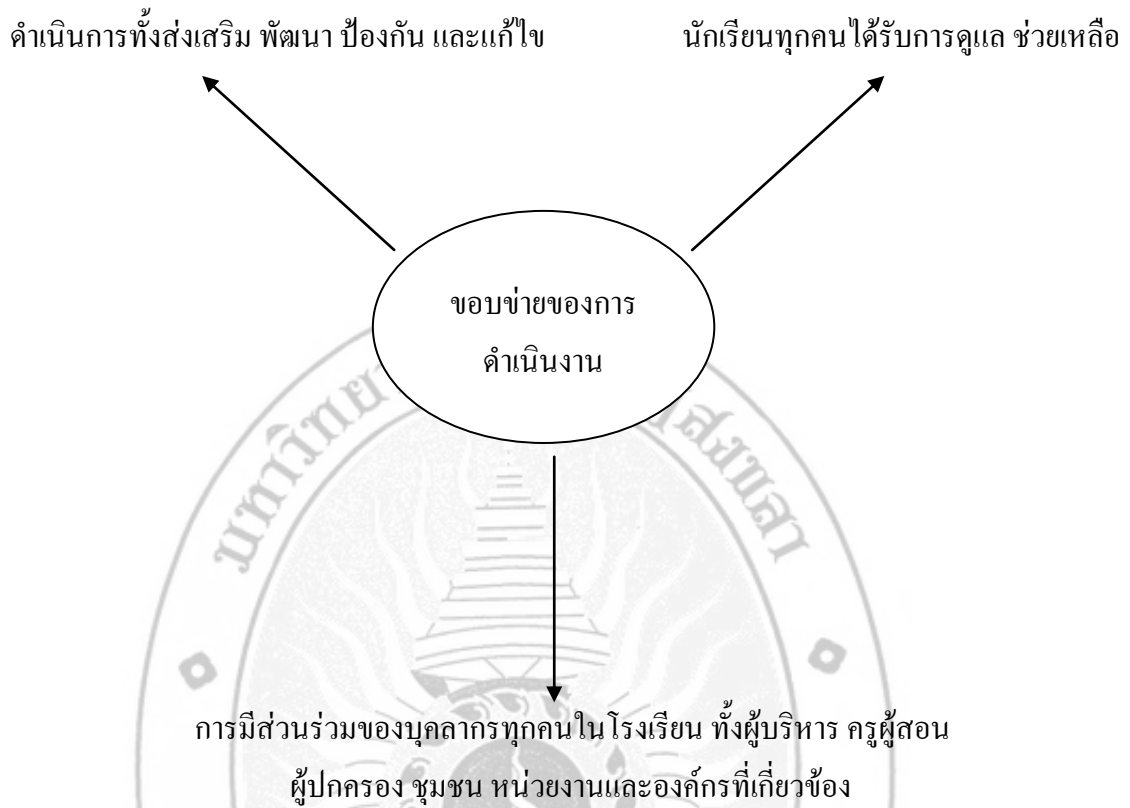
กระบวนการดำเนินงาน	วิธีการ	เครื่องมือ
4. การป้องกันตัวและแก้ไข ปัญหา(จำเป็นอย่างมาก สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง มีปัญหา)	1) ให้ความรู้เบื้องต้น 2) ประสานงานกับครูและ ผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อการจัด กิจกรรมสำหรับการป้องกัน และการช่วยเหลือแก้ไขปัญหา ของนักเรียน 2.1) กิจกรรมในห้องเรียน 2.2) กิจกรรมเสริมสร้าง หลักสูตร 2.3) กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน (Buddy) 2.4) กิจกรรมซ่อมเสริม 2.5) กิจกรรมสื่อสารกับ ผู้ปกครอง	4) แบบบันทึก/สรุป ประเมินผลการดำเนิน กิจกรรม
5. ส่งต่อ 5.1 ส่งต่อภายใน 5.2 ส่งต่อภายนอก	1) บันทึกการส่งนักเรียนไปยัง ครูที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือ นักเรียนต่อไป เช่น ครูแนะ แนวฝ่ายปกครอง ครูประจำ วิชา เป็นต้น ซึ่งเป็นการส่งต่อ ภายใน 2) บันทึกการส่งนักเรียนไปยัง ผู้เชี่ยวชาญหรือฝ่ายปกครอง เป็นผู้ดำเนินการ	

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2547: 46 - 47

3.1.6 ปัจจัยสำคัญของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานระบบดูแลนักเรียนมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 6 ปัจจัย สำคัญ ดังนี้ (กรมสุขภาพจิต 2544: 4 - 5)

- 1) ผู้บริหาร โรงเรียนรวมทั้งผู้ช่วยผู้บริหารทุกฝ่าย ต้องตระหนักถึงความสำคัญ ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้การสนับสนุนการดำเนินงาน หรือร่วมกิจกรรมตามความ เหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ
- 2) ครูทุกคนและผู้ที่เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องตระหนักในความสำคัญของระบบการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน และมีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน
- 3) คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะ ต้องมีการประสานงานกันอย่าง ใกล้ชิดมีการประชุมกันในแต่ละคณะ
- 4) ครูที่ปรึกษา เป็นบุคลากรที่สำคัญในการดำเนินงาน โดยต้องได้รับความร่วมมือ จากครูทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งการได้รับการสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ จากโรงเรียน
- 5) การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้แก่ครูที่ ปรึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องที่เอื้อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะ ทักษะการปรึกษาเบื้องต้น และแนวทางการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องทำอย่าง ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
- 6) คณะผู้ปกครอง และเครือข่ายการร่วมพัฒนาในทุกส่วนของสังคม มีความ มุ่งมั่นในการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและเยาวชนและเยาวชนในเชิงบูรณาการอย่างเข้มแข็ง จริงจัง

ภาพ 4 ขอบข่ายการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.1.7 ประโยชน์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ประโยชน์ของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เมื่อมีระบบนี้ขึ้น ในสถานศึกษา สถานศึกษาจะได้รับประโยชน์ ดังต่อไปนี้(สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ 2547: 8)

- 1) ประเทศชาติ
 - 1.1) นักเรียนมีคุณภาพดี มีปัญญา และมีความสุข
 - 1.2) มีการเชื่อมโยงข้อมูลของเยาวชนทุกระดับ
 - 1.3) ลดปัญหา
 - 1.4) ประชาชนมีคุณภาพเป็นกำลังอันสำคัญในการพัฒนาประเทศ
- 2) เขตพื้นที่การศึกษา
 - 2.1) พัฒนาวัตถุกรรมในการพัฒนานักเรียน

2.2) พัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำงานการนิเทศติดตามผล ประเมินผล และการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.3) มีระบบข้อมูลสารสนเทศทั้งข้อมูลระดับบุคคล และระดับโรงเรียน เพื่อพัฒนาต่อไป

3) โรงเรียน

3.1) มีผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา

3.2) ได้รับการยอมรับ การสนับสนุน และความร่วมมือจากชุมชน บุคลากร
องค์กรที่เกี่ยวข้อง

3.3) มีพัฒนาการสังคมแห่งการเรียนรู้และอาหาร

4) ผู้บริหาร

4.1) รู้ศักยภาพของครูในการขับเคลื่อน ให้เกิดความรู้ปฏิบัติการเรียนรู้

4.2) ได้ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน ใช้ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนา
นักเรียนหลักสูตร และคุณภาพการจัดการศึกษา

4.3) มีรูปแบบกระบวนการพัฒนาและการพัฒนาเชิงระบบภายใต้การมีส่วนร่วม

5) ครู

5.1) ตระหนักและเห็นความสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

5.2) มีเจตคติที่ดีต่อนักเรียน

5.3) มีผลงานสอดคล้องกับมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษา

5.4) มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู

6) นักเรียน

6.1) ได้รับการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต และ
สภาพแวดล้อม

6.2) ได้รับการส่งเสริมพัฒนา ป้องกัน แก้ไขปัญหาทั้งด้านการเรียนรู้และ
ความสามารถพิเศษ

6.3) ได้รู้จักตนเอง สามารถปรับตัว มีทักษะทางสังคมและอยู่ในสังคมได้
อย่างมีความสุข

6.4) มีทักษะชีวิตและมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน ครู และผู้ปกครอง

7) ผู้ปกครอง

7.1) ตระหนักในการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน

7.2) เข้าใจถึงวิธีการอบรมสั่งสอนบุตรหลาน

7.3) เป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุตรหลานและบุคคลในชุมชน

7.4) มีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับบุตรหลาน เป็นครอบครัวที่อบอุ่น

จะเห็นได้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอน ขอบข่าย โครงสร้างในการดำเนินงาน วิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจนมีมาตรฐานคุณภาพ มีหลักฐานการทำงานที่ ตรวจสอบได้ เมื่อดำเนินงานผลประโยชน์ที่ได้รับก็จะเกิดขึ้นกับหลาย ฝ่าย และสิ่งที่จะทำให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้น มีปัจจัยต่าง ๆ เป็นส่วนสำคัญที่สนับสนุนความสำเร็จของการดำเนินงาน

3.2. การบริหารการดำเนินงานขอระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.2.1 กลยุทธ์ ความสำเร็จในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กลยุทธ์ ความสำเร็จในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2547: 9)

1) การบริหารเชิงระบบ จะประกอบด้วย 4 องค์ประกอบสำคัญ คือ

1.1) การวางแผน

1.2) การดำเนินงาน

1.3) การตรวจสอบประเมินผล

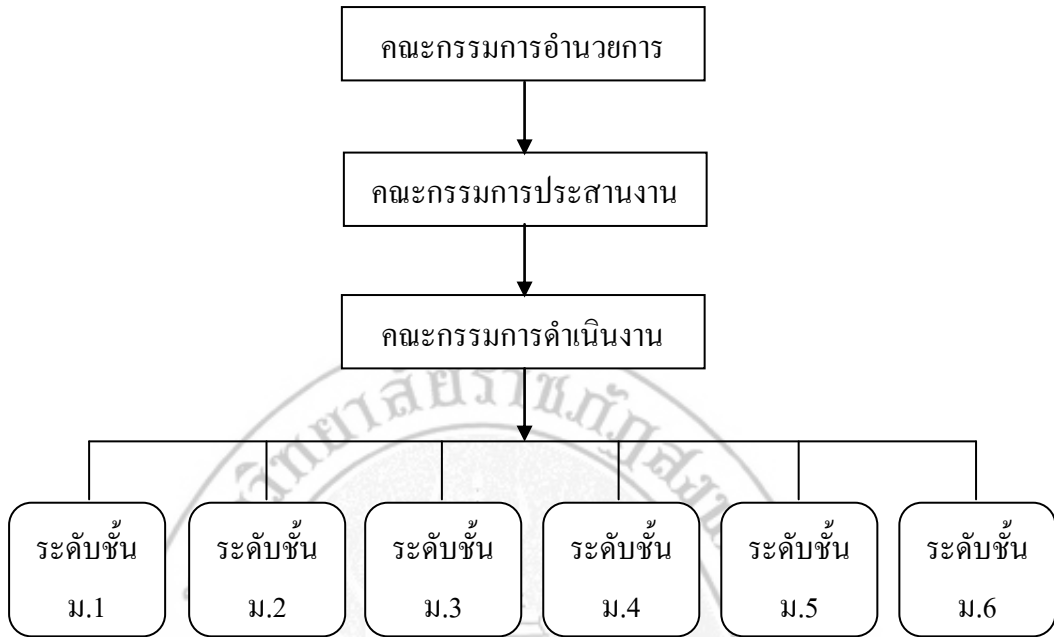
1.4) การปรับปรุงพัฒนา

2) การทำงานเป็นทีม ประกอบไปด้วย

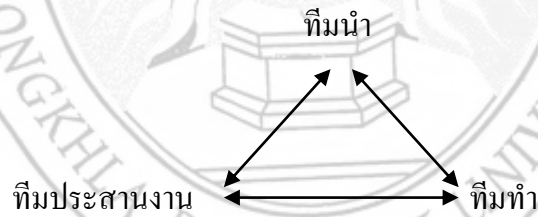
2.1) ทีมนำ

2.2) ทีมประสาน

2.3) ทีมทำ

ภาพ 5 แผนภูมิโครงสร้างคณะกรรมการในระบอบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ภาพ 6 การทำงานประสานกันและร่วมงานกันเป็นทีม

- 3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการอบรม ให้ความรู้ เสริมทักษะกันภายใน โรงเรียน และภายนอกโรงเรียน
- 4) การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนางาน ช่วยส่งเสริมสนับสนุน และให้ข้อมูลย้อนกลับที่จะนำไปใช้ปรับปรุงงานต่อไป

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการในแต่ละทีม (กรมสุขภาพจิต, 2544: 42 - 47) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่มีขั้นตอนการดำเนินงานชัดเจน คณะกรรมการในการดำเนินงานก็จะมีหน้าที่ที่รับผิดชอบดังต่อไปนี้

1) คณะกรรมการ อำนวยการ (ทีมนำ) ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการทุกฝ่าย หัวหน้าระดับชั้น หัวหน้าแผนงานโรงเรียน ผู้แทนผู้ปกครองชุมชน และหัวหน้างานแนะแนว มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานระบบการ แต่ ั้งตั้ง คณะกรรมการประชุมคณะกรรมการอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง นิเทศ ติดตาม กำกับ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนและระดับชั้น และอื่น ๆ ที่โรงเรียนกำหนดเพิ่มเติม

2) คณะกรรมการประสานงาน (ทีมประสาน) ได้แก่ ผู้ช่วยผู้ปกครอง หัวหน้าระดับชั้นทุกชั้น หัวหน้างานพยาบาล – อนามัย ครูงานแผนงานสารสนเทศ บุคลากรอื่น ๆ ตามความเหมาะสมของโรงเรียน และหัวหน้า งานแนะแนวหรือโรงเรียนพิจารณาบุคคลตามความเหมาะสม บุคลากรแต่ละคณะประกอบด้วย มีหน้าที่ในการปฏิบัติงานในฐานะเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประสานงาน ระหว่างคณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ) คณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ) และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จัดเอกสาร เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานและรับผิดชอบจัดประชุมชี้แจง และการฝึกอบรมให้ความรู้แก่บุคลากร จัดการประชุมปรึกษาหารือคณะกรรมการในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ร่วมกันอย่างน้อยเดือนละครั้ง และรายงานสรุปผลการดำเนินงาน อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

3) คณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ) แยกเป็น 6 คณะตามระดับชั้น (หากระดับชั้นใดมีจำนวนครูมากให้จัดแบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้อีก) ได้แก่ หัวหน้าระดับชั้น รองหัวหน้าระดับชั้น ครูที่ปรึกษาในระดับชั้น ครูประจำวิชาในระดับชั้นและครูอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ครูแนะแนวและโรงเรียนพิจารณาบุคลากรตามความเหมาะสม มีหน้าที่ในการประสานงานผู้เกี่ยวข้องประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจกับคณะกรรมการดำเนินงานในระดับชั้นของตน บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน ประเมินผลและจัดทำรายงานตามระดับชั้น ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของครูที่ปรึกษาเพื่อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและนำเสนอทีมประสาน ประชุมร่วมกันอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง รายงานสรุปผลการดำเนินงาน และอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย คณะกรรมการ บุคลากร และบทบาทหน้าที่ โรงเรียนสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของแต่ละโรงเรียน

บทบาทหน้าที่ของบุคลากรในคณะกรรมการดำเนินงาน (กรมสุขภาพจิต , 2544: 42 - 47)

3.1) หัวหน้าระดับ มีบทบาทหน้าที่ในการติดตามกำกับดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของครูที่ปรึกษา ประสานงานผู้เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดประชุมครูในระดับ เพื่อประสิทธิภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดประชุมกลุ่มเพื่อปรึกษารายกรณี บันทึกหลักฐาน การปฏิบัติงานและจัดทำรายงานประเมินผลระดับชั้นส่งผู้บริหาร และอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

3.2) ครูที่ปรึกษา มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้ง การส่งเสริมป้องกันปัญหาและการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาในด้านความสามารถด้านสุขภาพและด้าน ครอบครัว หรืออื่น ๆ ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามแนวทางที่กำหนด ร่วมประชุมกลุ่มปรึกษา ปัญหารายกรณี และบันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน และประเมินผลรายงานส่งหัวหน้าระดับ

3.3) ครูประจำวิชาและครูอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีบทบาทหน้าที่ในการให้ข้อมูล เกี่ยวกับตัวนักเรียนแก่ครูที่ปรึกษา ให้ความร่วมมือกับครูที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ร่วมกัน ร่วมประชุมกลุ่มปรึกษาปัญหารายกรณี ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับ การดูแลช่วยเหลือ บันทึก หลักฐานการปฏิบัติงาน และสรุปผลและรายงานส่งหัวหน้าระดับ

3.4) ครูแนะแนว มีบทบาทหน้าที่ในการจัดกิจกรรมตามแนะแนวเพื่อ สนับสนุนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สนับสนุนและเป็นแกนหลักให้กับครูที่ปรึกษาในการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนให้การปรึกษานักเรียนที่มีปัญหาในกรณีที่ครูที่ปรึกษาไม่สามารถแก้ไขหรือyakต่อ การช่วยเหลือ ร่วมประชุมกลุ่มปรึกษาปัญหารายกรณีในกรณีที่นักเรียนที่มีปัญหาyakต่อการช่วยเหลือ ของครูแนะแนวให้ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอก และติดตามผลการดำเนินการและบันทึกหลักฐานการ ปฏิบัติงานและประเมินผลรายงานส่งผู้บริหารหรือ หัวหน้าระดับ

จากการบริหารการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้นมีความสำคัญต่อ ความสำเร็จ และประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ดังนั้น คณะกรรมการ ผู้เกี่ยวข้อง ของแต่ละฝ่ายนั้น ต้องมีความเข้าใจ และมีแนวคิดไปในทางเดียวกัน ทุกฝ่ายต้องร่วมมือ กันในการดำเนินงานตาม เหมาะสมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

3.3 การประกันคุณภาพการศึกษาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การนำระบบ การดูแลช่วยนักเรียน ไปใช้ในโรง เรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพนั้น ได้อาศัยการทำงานที่มีหลัก การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ (PDCA) ซึ่งมีขั้นตอน การทำงานดังนี้(ประสงค์ สังขะ ไชย 2546: 72 - 80)

ขั้นที่ 1 การเตรียมการและวางแผนดำเนินงาน (Plan) มีการแต่งตั้งคณะ กรรมการ วิเคราะห์สภาพความพร้อมพื้นฐานของ โรงเรียน และจัดทำแผนปฏิบัติการ

ขั้นที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Do) มีการสร้างความตระหนักและความเข้าใจกับบุคลากรในโรงเรียน แล้วดำเนินการตามแผนปฏิบัติงานที่จัดขึ้น โดยเฉพาะการดำเนินงานของครูที่ปรึกษาในกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง ประการที่กล่าวแล้ว

ขั้นที่ 3 การกำกับ ติดตาม ประเมิน และรายงาน (Check) มีการติดตามประเมินผลเพื่อทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมา

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงดำเนินการได้มาตรฐาน (Act) นำผลการประเมินคุณภาพภายในมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานเพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาต่อไป

3.3.1 จุดประสงค์ของการประกันคุณภาพระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

- 1) เพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นระบบที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- 2) เพื่อส่งเสริมให้ครูทุกคนในโรงเรียน ชุมชน และองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 3) เพื่อให้ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมเกิดความมั่นใจในความเอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน

การประกันคุณภาพระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงเป็นการใช้หลักการบริหารจัดการที่เป็นระบบครบวงจร (PDCA) เป็นฐานการดำเนินงานเช่นเดียวกันกับการประเมินคุณภาพการศึกษากรมสามัญศึกษา แต่มีความแตกต่างกันในเรื่องของการประเมินคุณภาพภายนอก- ภายใน กล่าวคือ การประกันคุณภาพศึกษาภายใน มุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อการรับรองคุณภาพจากหน่วยงานภายนอก ส่วนการประกันคุณภาพระบบช่วยเหลือนักเรียนมุ่งการพัฒนาที่ไม่เน้นการรับรองคุณภาพจากหน่วยงานภายนอกแต่เป็นการดำเนินงานที่เน้นการประกันคุณภาพภายในจากการตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายในโรงเรียนเป็นการประเมินเพื่อทบทวนคุณภาพของระบบ ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 2 ประการ คือ

1) การควบคุมคุณภาพ ประกอบด้วยการดำเนินงาน ขั้นตอน คือ

1.1) วางแผนการดำเนินงาน (Plan) กำหนดมาตรฐานคุณภาพระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งด้านผลผลิต (Output) กระบวนการ (Process) และปัจจัย (Input) ซึ่งเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีคุณภาพตามระบบการประกันคุณภาพ

1.2) การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน (Do) เป็นการดำเนินงานเพื่อพัฒนาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแผนที่กำหนด โดยเฉพาะครูที่ปรึกษาและ

ครูที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การฝึกอบรมครู
การพัฒนาเครื่องมือใช้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2) การตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพ

เป็นการดำเนินงานเพื่อประกันคุณภาพภายในโดยการประเมินภายในของ
โรงเรียน (การประเมินเพื่อทบทวน) ของคณะครูที่ทำหน้าที่ประเมิน เมื่อสิ้นภาคเรียน เพื่อการติดตาม
ผลตรวจสอบคุณภาพการดำเนินงาน (Check) และนำผลมาปรับปรุงดำเนินการได้มาตรฐาน (Act)
พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน โรงเรียน
เรื่อง ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้ใช้หลักการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ (PDCA)

3.4 มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดจัดกิจกรรมที่เป็น การกระตุ้น
ให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความเข้มแข็ง มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับเขตพื้นที่
การศึกษาและสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีการประกวดเพื่อคัดเลือกสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาและสถานศึกษาที่ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบ ความสำเร็จ มีผลการ
ดำเนินงานดีเด่น เพื่อประกาศ ยกย่อง เชิดชูเกียรติต่อสาธารณชนและเป็นตัวอย่างการดำเนินงานให้กับ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาอื่น ๆ ที่อยู่ระหว่างพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนด้วย โดยกำหนดคุณสมบัติของสถานศึกษาที่มีสิทธิ์สำหรับการประเมินและคัดเลือก
เพื่อรับรางวัลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้มาตรฐานดีเด่นในด้านต่อไปนี้

ด้านที่ 1 คุณภาพนักเรียน

ด้านที่ 2 กระบวนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ด้านที่ 3 บุคลากร

ในการประเมินสถานศึกษา ที่ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามคำรับรอง
การปฏิบัติราชการปี 2550 จะประเมินด้านคุณภาพนักเรียน ด้านกระบวนการดำเนินงานระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน และด้านบุคลากร รวม ด้าน แต่ละด้าน มีองค์ประกอบดังนี้

มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

มาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อการประกันคุณภาพระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพ
นักเรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย รวม มาตรฐาน 14 ตัวชี้วัด ดังนี้

3.4.1 ด้านคุณภาพนักเรียน

มาตรฐานที่ 1 นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุข

ตัวชี้วัดที่ 1 รู้จักตนเองและพึ่งตนเองได้

ตัวชี้วัดที่ 2 มีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุนิษย์ที่ดี

ตัวชี้วัดที่ 3 มีทักษะในการหลีกเลี่ยง ป้องกันภัย อันตรายและพฤติกรรมไม่พึง

ประสงค์

ตัวชี้วัดที่ 4 รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น และสามารถจัดการกับปัญหาและอารมณ์ของตนเองได้

ตัวชี้วัดที่ 5 เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคม

ตัวชี้วัดที่ 6 มีเจตคติที่ดีและมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพสุจริต

3.4.2 ด้านกระบวนการ

มาตรฐานที่ 2 สถานศึกษามีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตัวชี้วัดที่ 1 มีการวางระบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตัวชี้วัดที่ 2 มีการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตัวชี้วัดที่ 3 มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผล และพัฒนาระบบ

การการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.4.3 ด้านปัจจัย

มาตรฐานที่ 3 สถานศึกษามีบุคลากร สื่อ และเครื่องมือ ที่เอื้อต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตัวชี้วัดที่ 1 ผู้บริหารเป็นผู้นำในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตัวชี้วัดที่ 2 ครูมีเจตคติที่ดีและมีความสามารถในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตัวชี้วัดที่ 3 ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนรวมในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตัวชี้วัดที่ 4 นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตัวชี้วัดที่ 5 สถานศึกษามีสื่อ เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3.4.4 รายการประเมินและเกณฑ์การพิจารณา

1) ด้านคุณภาพนักเรียน

มาตรฐานที่ 1 นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ตัวชี้วัดที่ 1 รู้จักตนเองและพึ่งพาตนเองได้

คำอธิบาย นักเรียนรู้จักตนเองและพึ่งพาตนเองได้ หมายถึง การที่นักเรียนรู้ความถนัดความสามารถ ความสนใจ จุดเด่น/จุดด้อยของตนเอง สามารถวิเคราะห์ ตัดสินใจเลือก เข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

หัวข้อพิจารณา

- (1) รู้ ความถนัด ความสามารถ ความสนใจ
- (2) รู้จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง
- (3) กล้าแสดงออก อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์
- (4) สามารถวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

ตัวชี้วัดที่ 2 มีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุนิษย์ที่ดี

คำอธิบาย นักเรียนมีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุนิษย์ที่ดี หมายถึง การที่นักเรียน มีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐานรอมอนามัยสามารถป้องกัน ดูแลสุขภาพตนเอง ร่าเริง แจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ ปรับตัวได้ เป็นแบบอย่างที่ดี และให้คำแนะนำแก่ผู้อื่นได้

หัวข้อพิจารณา

- (1) มีน้ำหนัก/ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐานรอมอนามัย
- (2) รู้จักดูแลสุขภาพ และป้องกันตนเองได้
- (3) ร่าเริง แจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ และปรับตัวได้
- (4) เป็นแบบอย่างที่ดี ให้คำแนะนำแก่ผู้อื่นได้

ตัวชี้วัดที่ 3 มีทักษะในการหลีกเลี่ยงป้องกันภัยอันตราย และพฤติกรรมที่

ไม่พึงประสงค์

คำอธิบาย นักเรียนที่มีทักษะในการ หลีกเลี่ยง ป้องกันภัย อันตราย และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ และรู้เท่าทันในสิ่งที่เป็นพิษภัยอันตรายและพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ สามารถวิเคราะห์และจำแนกสิ่งที่เป็นพิษภัยอันตรายและ

พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ รู้เท่าทันและกล้าที่จะปฏิเสธสิ่งที่เป็นพิษภัยอันตรายและพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และสามารถชักชวนหรือส่งเสริมให้เพื่อนประพฤติตนตามแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสม

หัวข้อพิจารณา

- (1) ความรู้เข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด เพศ และสิ่งมอมเมาทั้งปวง
- (2) รู้จักดูแลสุขภาพ และป้องกันตนเองได้
- (3) ร่าเริง แจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ และปรับตัวได้
- (4) เป็นแบบอย่างที่ดี ให้คำแนะนำแก่ผู้อื่นได้

ตัวชี้วัดที่ 4 รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น และสามารถจัดการกับปัญหาและอารมณ์ของตนเองได้

คำอธิบาย นักเรียนรักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น และสามารถจัดการกับปัญหาและอารมณ์ของตนเองได้ หมายถึง การที่นักเรียนรู้จัก รักและเห็นคุณค่าในตนเอง และผู้อื่น ควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ สามารถใช้หลักเหตุผลในการลดความขัดแย้งและจัดการกับปัญหาและอารมณ์ได้

หัวข้อพิจารณา

- (1) รู้จักความต้องการและอารมณ์ของตนเอง
- (2) มีเอกลักษณ์ของตนเอง
- (3) มีความภาคภูมิใจในตนเองและชื่นชมผู้อื่น
- (4) รู้จักเข้าใจ ขอมรับและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์
- (5) รู้จักควบคุมอารมณ์แสดงออกทางอารมณ์

ตัวชี้วัดที่ 5 เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคม

คำอธิบาย นักเรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สังคม หมายถึง นักเรียนสามารถรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกของครอบครัว ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานศึกษา ปฏิบัติตามกฎกติกา ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนและสังคม เป็นแบบอย่างที่ดีและมีจิตสาธารณะ

หัวข้อพิจารณา

- (1) มีความรับผิดชอบ บทบาทหน้าที่ของตนเองที่มีต่อครอบครัว
- (2) การปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน
- (3) การประพฤติปฏิบัติตนมกฏกติกา ระเบียบ ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชน
- (4) มีน้ำใจ ช่วยเหลือ รักษาสาธารณสมบัติ

ตัวชี้วัดที่ 6 มีเจตคติที่ดีและมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพสุจริต
 คำอธิบาย นักเรียนมีเจตคติที่ดีและมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพสุจริต หมายถึง การที่นักเรียนรู้จักงานและอาชีพ รู้ความสนใจด้านอาชีพของตนเอง มีแนวทางและเหตุผลในการตัดสินใจเลือกอาชีพ และมีทักษะพื้นฐานอาชีพที่ถนัดและสนใจ เห็นคุณค่าในอาชีพสุจริต

หัวข้อพิจารณา

- (1) ความรู้ความเข้าใจในงานและอาชีพ
 - (2) วิเคราะห์งานและอาชีพ
 - (3) แนวทางและเหตุผลในการตัดสินใจเลือกอาชีพ
 - (4) มีทักษะพื้นฐานอาชีพที่ถนัดและสนใจ เห็นคุณค่าในอาชีพสุจริต
- 2) ด้านกระบวนการ

มาตรฐานที่ 2 สถานศึกษามีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 ตัวชี้วัดที่ 1 มีการวางระบบการบริหารงานระบบการดูแลนักเรียนช่วยเหลือ
 คำอธิบาย สถานศึกษามีการวางระบบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือ
 นักเรียน หมายถึง การที่สถานศึกษามีการกำหนดโครงสร้างองค์กรในการทำงาน มีคณะกรรมการดำเนินงาน มีการจัดทำแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน เป็นระบบ มีการดำเนินงานตามแผน และมีประ
 ประเมินผล ช่วยให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

หัวข้อพิจารณา

- (1) มีโครงสร้างการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- (2) มีคณะกรรมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- (3) มีแผนงาน/โครงการ/ปฏิทินปฏิบัติงานตามแผนที่ชัดเจน
- (4) มีการศึกษาและพัฒนาการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้

สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

ตัวชี้วัดที่ 2 มีการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คำอธิบาย การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การดำเนินงานที่เป็นไปตามขั้นตอนของระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้นักเรียน และการส่งต่อ

หัวข้อพิจารณา

- (1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
 - การศึกษาข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล
 - การเยี่ยมบ้าน
 - การสังเกต การสอบถาม การสัมภาษณ์ การทดสอบ ฯลฯ
- (2) การคัดกรองนักเรียน
- (3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน
 - กิจกรรมโฮมรูม(Home Room)
 - การประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน(Classroom Meeting)
 - กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่หลากหลาย
- (4) การป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหานักเรียน
 - การให้คำปรึกษาเบื้องต้น
 - กิจกรรมซ่อมเสริม
 - กิจกรรมเสริมหลักสูตร
 - กิจกรรมในห้องเรียน
 - การสื่อสารกับผู้ปกครอง
- (5) การส่งต่อนักเรียนที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและมีเครือข่ายสหวิชาชีพ
ตัวชี้วัดที่ 3 มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผล และพัฒนา

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คำอธิบาย การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผล และพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง สถานศึกษาได้ดำเนินการจัดวางระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ และนำกระบวนการบริหารงานเข้ามาพัฒนางานได้ดำเนินไปได้ โดยมีแผนงาน / โครงการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผล รวมทั้งการนำผลที่ได้มาปรับปรุง พัฒนาให้มีประสิทธิภาพผลการดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนอย่างแท้จริง

หัวข้อพิจารณา

การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล รายงานผล นำผลมาปรับปรุงพัฒนา และประชาสัมพันธ์เผยแพร่

3) ด้านปัจจัย

มาตรฐานที่ 3 สถานศึกษามีบุคลากร สื่อ เครื่องมือ ที่เอื้อต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตัวชี้วัดที่ 1 ผู้บริหารเป็นผู้นำในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คำอธิบาย ผู้บริหารเป็นผู้นำ ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การที่ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่าของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นผู้นำในการกำหนดเป้าหมายและยุทธศาสตร์การทำงานพัฒนาบุคลากร ส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงาน

หัวข้อพิจารณา

- (1) นโยบายการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- (2) ความรู้ ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือ
- (3) พัฒนาการตนเองและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- (4) การสนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ

นักเรียน

นักเรียน

ตัวชี้วัดที่ 2 ครูมีเจตคติและความสามารถในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คำอธิบาย ครูมีเจตคติที่ดีและมีความสามารถในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การที่ครูมีความรู้ ความเข้าใจและพัฒนารูปแบบตนเองให้มีทักษะในการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีเจตคติที่ดี สามารถให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้ร่วมงาน และสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงานได้

หัวข้อพิจารณา

- (1) มีความรู้ความเข้าใจ เรื่องระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- (2) มีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือ
- (3) ปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ
- (4) การให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้ร่วมงานและสร้างเครือข่ายการปฏิบัติงาน

นักเรียนอย่างต่อเนื่อง

ตัวชี้วัดที่ 3 ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คำอธิบาย ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยนักเรียน หมายถึง การที่ผู้ปกครองและชุมชนให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาอย่างเต็มที่ในการเอาใจใส่ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนหรือบุตรหลาน โดยมีการจัดตั้งเครือข่ายผู้ปกครองในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

หัวข้อพิจารณา

- (1) ความรู้ความเข้าใจในการดูแลช่วยเหลือบุตรหลาน
- (2) ความร่วมมือในกิจกรรมดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- (3) มีเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน
- (4) มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมของเครือข่ายผู้ปกครอง

ตัวชี้วัดที่ 4 นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน

คำอธิบาย นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การที่นักเรียนให้ความร่วมมือกับครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น มีจิตอาสาในการช่วยเหลือผู้อื่น ด้วยความมุ่งมั่น เสียสละและอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีการจัดตั้งกลุ่มนักเรียนแกนนำดำเนินกิจกรรม ส่งเสริม พัฒนาและป้องกันแก้ไขปัญหาให้นักเรียน

หัวข้อพิจารณา

- (1) ความสามารถในการช่วยเหลือผู้อื่นของนักเรียน
- (2) จำนวนประสิทธิภาพผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มนักเรียนแกนนำ
- (3) เจตคติในการเป็นผู้มีจิตอาสาของนักเรียน

ตัวชี้วัดที่ 5 สถานศึกษามีสื่อ เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน

คำอธิบาย มีสื่อ เครื่องมือใช้ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การที่สถานศึกษามีสื่อ และเครื่องมือสำหรับผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ในการดำเนินงานตามขั้นตอนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริม พัฒนานักเรียน การป้องกันช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้นักเรียน และการส่งต่อ

หัวข้อพิจารณา

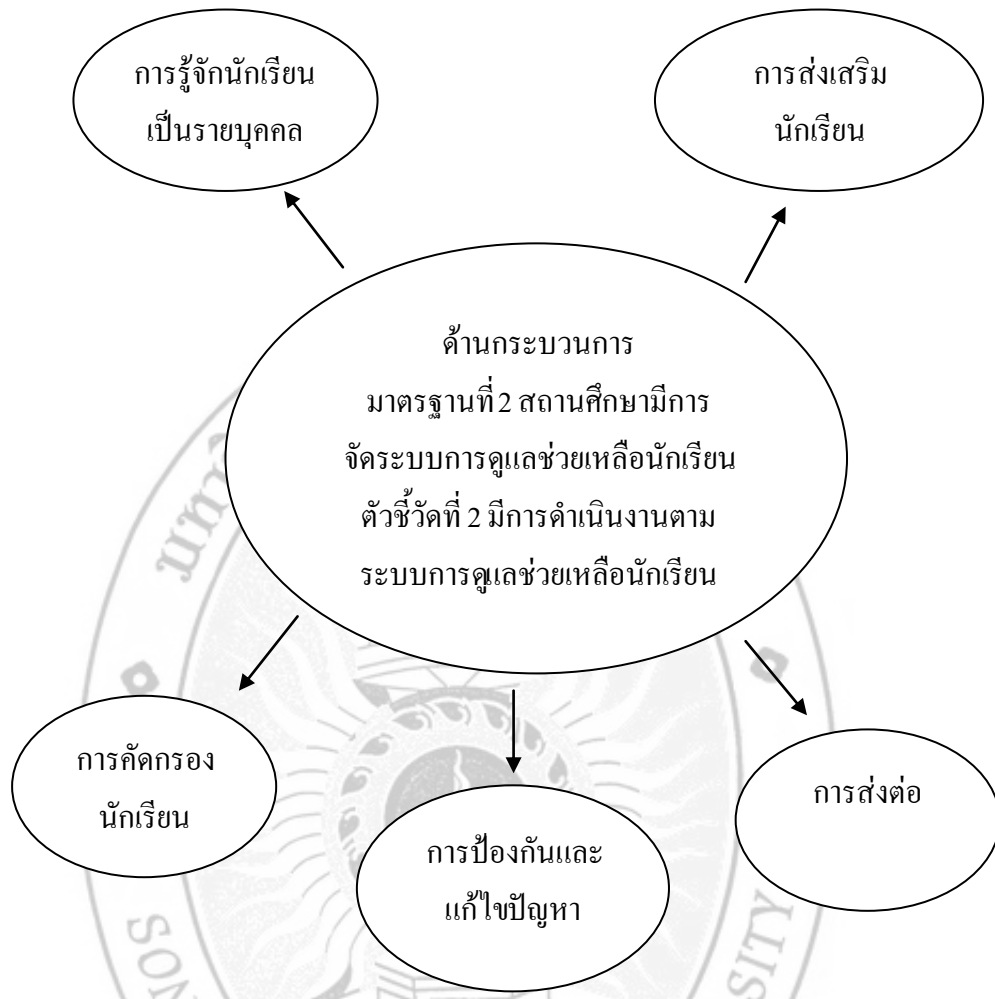
- (1) สื่อและเครื่องมือมีประสิทธิภาพ
- (2) สื่อและเครื่องมือมีการดำเนินการครบทุกขั้นตอน

(3) สื่อและเครื่องมือมีความเชื่อ มั่น มีความเที่ยงตรง และเป็นประโยชน์ ที่ครอบคลุมทุกรายการ

จากกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนชั้นตอน กับการประกันคุณภาพการศึกษา ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสามารถสรุปความสัมพันธ์ได้ดังนี้

ตาราง 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ชั้นตอนกับการประกันคุณภาพการศึกษา ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กระบวนการดำเนินงาน	การประกันคุณภาพ
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	ด้านกระบวนการ มาตรฐานที่ 2 สถานศึกษามีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนตัวชี้วัดที่ 2 มีการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. การคัดกรองนักเรียน	ด้านกระบวนการ มาตรฐานที่ 2 สถานศึกษามีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนตัวชี้วัดที่ 2 มีการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. การส่งเสริมนักเรียน	ด้านกระบวนการ มาตรฐานที่ 2 สถานศึกษามีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนตัวชี้วัดที่ 2 มีการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา	ด้านกระบวนการ มาตรฐานที่ 2 สถานศึกษามีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนตัวชี้วัดที่ 2 มีการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
5. การส่งต่อ	ด้านกระบวนการด้านกระบวนการ มาตรฐานที่ 2 สถานศึกษามีการจัดระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนตัวชี้วัดที่ 2 มีการดำเนินงานตามระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน

ภาพ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการดำเนินตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอนกับการประกันคุณภาพการศึกษาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดำเนินการประกันคุณภาพ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นการดำเนินงานที่มีขั้นตอนชัดเจน มีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐาน มีคุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบ โดยมีมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ด้าน คือด้านคุณภาพนักเรียน จำนวน 6 ตัวชี้วัด ด้านกระบวนการจำนวน 3 ตัวชี้วัด และด้านปัจจัยจำนวน 5 ตัวชี้วัด เป็นเครื่องมือในการดำเนินการเพื่อให้สถานศึกษาประเมินตนเอง และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ส่งเสริมสนับสนุน นิเทศ กำกับ ติดตามให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอีกทางหนึ่ง

4. บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต13

4.1 ประวัติความเป็นมาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ตามที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 กำหนดให้มีเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา นั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา และมาตรา 37 วรรค สอง แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 8 และมาตรา 33 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการโดยคำแนะนำของสภาการศึกษาเมื่อคราวประชุม ครั้งที่ 2553 วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2553 จึงกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และที่ตั้งของสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อบริหารจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา จำนวน 42 เขต โดยเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต13 ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดตรัง

4.2 ที่ตั้งและอาณาเขตจังหวัดตรัง

จังหวัดตรัง ตั้งอยู่ในภาคใต้ของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพมหานคร 828 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 4,941,439 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 8,088,399.375 ไร่

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอกงหรา จังหวัดนครศรีธรรมราช และอำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอกงหรา จังหวัดสตูล และทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดีย

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอกวนขนุน อำเภอกงหรา และอำเภอละโว้ง จังหวัดพัทลุง

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอกลองท่อม อำเภอกะลันตา จังหวัดกระบี่ และทะเลอันดามัน มหาสมุทรอินเดีย

4.3 การปกครอง

จังหวัดตรัง ประกอบด้วย 10 อำเภอ คือ อำเภอเมืองตรัง อำเภอเขานตาขาว อำเภอปะเหลียน อำเภอนาโยง อำเภอหาดสำราญ อำเภอห้วยยอด อำเภอกันตัง อำเภอรัษฎา อำเภอวังวิเศษ

และอำเภอสิเกา รวม 10 อำเภอ 87 ตำบล 723 หมู่บ้าน 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด 15 เทศบาล 84 องค์การบริหารส่วนตำบล

4.4 สภาพปัจจุบัน

ปัจจุบันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 ตั้งอยู่ ณ อาคารศูนย์แสดงและจำหน่ายสินค้าองค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง ตำบลทับเที่ยง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง 92000 มีบุคลากรเป็นข้าราชการ จำนวน 87 คน มีลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราว 8 คน

4.5 กรอบการดำเนินงาน โครงสร้าง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13 จังหวัดตรังมีฝ่ายบริหารและกลุ่มงาน 6 กลุ่ม ดังโครงสร้าง

ภาพ 9 โครงสร้างการบริหารงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 จังหวัดตรัง

ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13, 2555: 27

4.6 บทบาทและหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต ๑3

จากโครงสร้างการบริหารงานของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษาเขต 13 จังหวัดตรัง กลุ่มส่งเสริมจัดการศึกษา มีภารกิจสำคัญในการส่งเสริมการจัดการศึกษาในรูปแบบ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้น พื้นฐานของบุคคลครอบครัวและชุมชนองค์กรวิชาชีพสถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบัน สังคมอื่น ประสานและส่งเสริมการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความพร้อมและ สามารถจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ ด้อย โอกาสและผู้มีความสามารถพิเศษ ส่งเสริมงานการแนะแนว สุขภาพ อนามัย กีฬา และนันทนาการ ลูกเสือเนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ นักศึกษาวิชาทหาร ประชาธิปไตย วินัยนักเรียน การ พิทักษ์สิทธิเด็กและเยาวชน นั้นหมายถึง กลุ่มส่งเสริมจัดการศึกษาจึงเป็นกลุ่มงานที่จะต้องรับผิดชอบ งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะการประเมินสถาน ศึกษาตามมาตรฐานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน แต่ที่ผ่านมามีบทบาทในส่วนนี้ของกลุ่มส่งเสริมการศึกษายังไม่ค่อยชัดเจนนัก การ ดำเนินการส่วนใหญ่สถานศึกษาจะเป็นผู้ดำเนินการประเมินตนเอง

ผลการดำเนินงานจึงเป็นเพียงแค่ผล ที่กลุ่มส่งเสริม จัดการ ศึกษาดำเนินการเพื่อให้ สถานศึกษามีวิธีการที่เป็นเลิศในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างรอบด้าน รวมทั้งจัด กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาตนเองได้ตาม ศักยภาพ สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมี ความสุข มีจริยธรรม ทัก ษะชีวิต ระเบียบวินัย และคุณ ธรรมนำความรู้ โดยน้อมนำหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติและมีเป้าหมายสำคัญคือ นักเรียนออกกลางคันลดลง ในส่วนของการ ดำเนินงานตามมาตรฐานระบบการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึง ปรากฏผลเพียงการดำเนินงานระดับ สถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่ไม่ได้ดำเนินการเพื่อสรุปผลในภาพรวมแต่เพียงอย่างเดียว

4.7 สภาพการจัดการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๕๕

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษาเขต 13 รับผิดชอบโรงเรียนในจังหวัดตรัง จำนวน 28 โรงเรียน โดยมีข้อมูลนักเรียนและครู ดังตาราง ๘

ตาราง 3 จำนวนนักเรียนและครูของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13 จังหวัดตรัง

จังหวัด	อำเภอ	โรงเรียน	ครู	นักเรียน	ห้องเรียน
ตรัง	10	28	1,282	30,758	835

ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13, 2555: 1

ตาราง 4 จำนวนโรงเรียนแยกตามอำเภอในจังหวัดตรัง จำนวน 10 อำเภอ

ที่	อำเภอ	จำนวน (โรงเรียน)
1	เมืองตรัง	6
2	ห้วยยอด	6
3	ย่านตาขาว	4
4	ปะเหลียน	3
5	กันตัง	2
6	นาโยง	2
7	วังวิเศษ	2
8	สิเกา	1
9	รัษฎา	1
10	หาดสำราญ	1

ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13, 2555: 1

จะเห็นว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13 จังหวัดตรัง มีโรงเรียนในกำกับดูแลจำนวน 28 โรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดเล็กจนถึงขนาดใหญ่พิเศษ มีความหลากหลายในการบริหารจัดการในส่วนของที่ตั้งของโรงเรียนมีทั้งที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองและกระจายตัวออกไปตามอำเภอรอบนอกรวม 10 อำเภอ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นภาระงานที่กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาเป็นผู้กำกับ ติดตามดูแล แต่เนื่องจากการปรับโครงสร้างการบริหารจากโรงเรียนอยู่ในการกำกับดูแลของ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 และ 2 มาอยู่ในการกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13 จังหวัดศรีสะเกษ แต่ผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสามารถพัฒนาจน โรงเรียนย่านตาขาวรัฐชนูปถัมภ์ ได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนต้นแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และโรงเรียนกันตังรัชฎาศึกษา ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เป็นเลิศ ทั้งนี้เป็นเพราะได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากสำนักงานเขตพื้นที่ ให้มีการบริหารจัดการสืบไปตามแนวทางปัจจัยสำคัญของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (กรมสุขภาพจิต, 2544: 4 - 5)

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยภายในประเทศ

ผ่องพรรณ สายทอง และคณะศึกษา (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงาน ปัญหา และแนวทางแก้ไขระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามโครงการสุขภาพจิตสู่สถานศึกษาของโรงเรียนนาร่อง สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัญหาอุปสรรคที่พบในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีด้วยกัน 7 เรื่อง คือ ปัญหาด้านการเตรียมการวางแผนดำเนินงาน การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน งบประมาณ การจัดทำโครงการ การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ การดำเนินงานตามโครงการ การกำกับติดตาม ประเมินผล ในทุกขั้นมีปัญหา จึงทำให้มองเห็นในประเด็นที่ว่า มีปัจจัยหลายตัวที่มีต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือในสถานศึกษา

สมนึก นาห้วยทราย(2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหาร โครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนหางดงรัฐราษฎร์อุปถัมภ์ จากการศึกษาพบว่า การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้นจะต้องวางแผนอย่างเป็นระบบมีกลยุทธ์ ในการดำเนินงาน มีผู้ดำเนินการให้ชัดเจน และหน่วยงานแต่ละฝ่ายต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การดำเนินงานต้องประสานงานกับทุกฝ่าย มีการจัดอบรมให้ความรู้และทักษะต่างๆ มีระยะเวลากำหนดชัดเจน การดำเนินงานเป็นขั้นตอนจะช่วยให้การบริหารโครงการต่างๆ ประสบความสำเร็จ

ไพวัลย์ เหลืองสุดใจ(2547) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกับคุณภาพนักเรียน สังกัดกรมสามัญ ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า 1) การประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 2) คุณภาพนักเรียนโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในเขต

กรุงเทพมหานครโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกับคุณภาพนักเรียน โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

ศิริรัตน์ นิ่มมา (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนไพศาลพิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษนครสวรรค์ เขต 3 พบว่า ปัจจัยพื้นฐานด้านภาวะแวดล้อมของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการปฏิบัติระหว่างดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับมากที่สุด ได้แก่ ครูที่ปรึกษาออกเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกคน

เพ็ญศรี นิตยา (2552: บทคัดย่อ) สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 (พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ที่มีสภาพการดำเนินระบบการดูแลช่วยเหลือ ไม่แตกต่างกัน

สุภาพ อัยยะ (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า เปรียบเทียบสภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .01 จำแนกตามขนาดโรงเรียนพบว่าไม่แตกต่าง และจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ไม่พบความแตกต่าง

ก้องภพ ยี่หระ (2550: บทคัดย่อ) พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการบริหารด้านควบคุมการปฏิบัติงานส่งผลต่อการส่งต่อนักเรียนอาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความต้องการที่จะช่วยเหลือนักเรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในด้านต่างๆ ในกรณีที่มีปัญหาอยากต่อการช่วยเหลือหรือแก้ไขพฤติกรรมไม่ดีขึ้นจำเป็นต้องส่งผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้นักเรียนได้รับการแก้ไขส่งเสริมพัฒนาผู้บริหารจำเป็นต้องใช้พฤติกรรมควบคุมการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม โดยจะต้องทราบถึงผลการปฏิบัติงานแต่ละขั้นตอนเพื่อนำไปใช้ปรับปรุงในส่วนต่างและดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

William C. Click (1991: บทคัดย่อ) การศึกษาทัศนคติของอาจารย์ใหญ่ จำนวน 475 คน และครูผู้ให้คำปรึกษา จำนวน 148 คน ในโรงเรียนประถมศึกษา รัฐเท็กซัส ระหว่างปี 1969 – 1970 ผลการวิจัยพบว่า ทั้งอาจารย์ใหญ่และครูที่ปรึกษา มีทัศนคติตรงกัน ดังนี้

- 1) การให้คำปรึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล การให้คำปรึกษาแก่ ครูและผู้ปกครองมีความสำคัญมาก ที่เรียงตามลำดับ
- 2) การให้บริการสนเทศทางด้านอาชีพ การวางแผนด้านหลักสูตร การเรียน การส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาด้านร่างกาย พบว่าไม่ใช่หน้าที่ของครูที่ปรึกษา
- 3) หน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษา คือ การวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล การวางตัวนักเรียนเป็นรายบุคคลและการให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาร้ายแรง
- 4) บริการแนะแนวควรได้รับการปรับปรุงขยายผลในโรงเรียนประถมศึกษาให้มากขึ้น จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการด้านการศึกษาหลาย ๆ ท่าน พบว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นภาระสำคัญยิ่งของสถานศึกษาที่ต้องดำเนินการโดยต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาโดยมีรูปแบบการทำงานแบบมีส่วนร่วมและแบ่งกันทำงานเป็นทีม